

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ

**ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА ПРОГРАМАТА ЗА УСОГЛАСЕНОСТ НА
АД МЕПСО-СКОПЈЕ ВО ОДНОС НА ОБВРСКИТЕ КОИ ПРОИЗЛЕГУВААТ ОД
СОПСТВЕНИЧКОТО РАЗДВОЈУВАЊЕ
ЗА 2023 ГОДИНА**

Февруари, 2024

© 2024 МЕРСО АД – Скопје

Освен ако не е поинаку наведено, овој Извештај и податоците дадени во него се сопственост на МЕРСО АД - Скопје. Податоците дадени во Извештајот претставуваат информации од јавен карактер и истите се од информативна природа и не може да се користат за други цели.

Извештајот е подготвен од **Саша Максимовски**,
Службеник за усогласеност на АД МЕРСО – sasa.maksimovski@mepso.com.mk.

Наодите, ставовите и заклучоците се ексклузивно право на авторот и не задолжително ги изразуваат ставовите на МЕРСО АД – Скопје.

Содржина:

1	Основ за изработка на извештајот	4
1.1	Закон за енергетика.....	4
1.2	Статут на АД МЕПСО.....	4
1.3	Програма за усогласеност на АД МЕПСО – Скопје.....	5
1.4	Правилник за работењето на Службеникот за усогласеност	5
1.5	Именување на Службеник за усогласеност на АД МЕПСО	5
1.6	Начин на следење на спроведувањето на Програмата и изработка на извештајот	5
2	Сопственичко раздвојување на Операторот на електропреносниот систем	6
2.1	Сопственичко раздвојување на МЕМО ДООЕЛ.....	6
2.2	Воспоставување на организирани пазар на електрична енергија.....	6
3	Примена на Програмата за усогласеност.....	10
3.1	Независност на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО – Скопје	10
3.2	Следење на работата на Надзорниот Одбор.....	11
3.3	Овозможување на транспарентен, објективен и недискриминаторен однос кон корисници на електропреносниот систем од страна на АД МЕПСО Скопје.....	13
3.4	Следење на работата на службата за приклучоци.....	13
3.5	Координација и соработка со други оператори на електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации.	23
3.6	Следење на работата на Управниот Одбор	23
3.7	Следење на реализација на капитални инвестиции	23
3.8	Енергетска криза состојби и мерки.....	27
3.9	Соработка со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа и стратешко планирање и развојни анализи.....	29
3.9.1	СОРАБОТКА СО СЛУЖБАТА ЗА ОПЕРАТИВЕН КОНТРОЛИНГ, ПЛАН И АНАЛИЗА.....	29
3.9.2	СОРАБОТКА СО СЛУЖБАТА ЗА СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ И РАЗВОЈНИ АНАЛИЗИ	31
3.10	СОРАБОТКА СО СЛУЖБАТА ЗА ВНАТРЕШНА РЕВИЗИЈА.....	32
4	Начин на следење на Програмата за усогласеност со мерки за идно постапување.....	33
4.1	Едукација и обука на вработените од страна на Службеникот за усогласеност	33
4.2	Комуникациски канали	34
4.3	Оценки, наоди и препораки	34
5	Заклучоци за Извештајот за 2023 година	37
5.1	Спроведување на мерките со кои се спречува дискриминација и нетранспарентност	37
5.2	Почитување на правилата за однесување од страна на вработените.....	37
5.3	Начин на следење на Програмата и известување	37
5.4	Клучни заклучоци и препораки.....	38

1 Основ за изработка на извештајот

Предизвиците со кој се соочува енергетскиот сектор се големи особено во време кога пазарот на електрична енергија сеуште не е целосно стабилизан, пред се под влијанието на енергетската криза која започна во 2021 година која продолжи во 2022 година, а која има и свое влијание во текот на 2023 година.

Во тој контекст и работењето на АД МЕПСО, но и на целиот енергетскиот сектор во Република Северна Македонија и во 2023 година беше исклучително сложена што се рефлектира како на работењето така и на резултатите на АД МЕПСО.

Во таа насока овој Извештај претставува краток преглед на активностите и работењето на Службеникот за усогласеност при АД МЕПСО во следењето на спроведувањето на Програмата за усогласеност на АД МЕПСО – Скопје во однос на обврските кои произлегуваат од сопственичкото раздвојување (во понатамошниот текст – Програма за усогласеност). Од друга страна овој Документ претставува израз на посветеноста на АД МЕПСО – Скопје кон реализирање на своите активности на независен, транспарентен, недискриминаторен и објективен начин.

Основ за изработка и објавување на овој Извештај произлегува од одредбите на Законот за енергетика, Статутот на операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско Друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот ситем, во државна сопственост, Скопје (во понатамошниот текст - Статут на АД МЕПСО), Програмата за усогласеност на АД МЕПСО Скопје и Правилникот за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност (во понатамошниот текст – Правилник за работењето).

1.1. Закон за енергетика

Законот за енергетика (“Службен весник на РМ“ бр.96/18, “Службен весник на РСМ“ бр.96/2019, бр.236/2022) во членот 73 го обврзува Операторот на електропреносниот систем, независно од организационата форма, да донесе Програма за усогласеност со која се утврдуваат мерките кои треба да придонесат да се оневозможи дискриминација на корисниците на електропреносниот систем, да се утврдат обврските на вработените во спроведувањето на Програмата и да се утврди начинот на следење на спроведувањето на истата.

Во членот 74 став 2 од Законот за енергетика, пропишано е назначување на Службеник за усогласеност, како лице одговорно за следење на спроведувањето на Програмата.

Ставот 8 алинеја 1 од истиот член го обврзува Службеникот за усогласеност да го следи спроведувањето на Програмата и да подготвува Годишен извештај за превземените мерки за нејзино спроведување, кој го доставува до Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги и услуги за управување со отпад на Република Северна Македонија (РКЕ).

1.2. Статут на АД МЕПСО

Членот 35-а од Статутот на АД МЕПСО го пропишува именувањето на Службеникот за усогласеност од страна на Надзорниот Одбор, по претходна согласност од Регулаторна комисија за енергетика.

Согласно членот 35-г став 1 алинеја 1, Службеникот за усогласеност е должен да го следи спроведување-то на Програмата за усогласеност и да изработува Годишен извештај кој го доставува до Регулаторна комисија за енергетика.

1.3. Програма за усогласеност на АД МЕПСО – Скопје

Врз основа на член 73 од Законот за енергетика, а во согласност со член 19 од Статутот на АД МЕПСО - Скопје, Управниот одбор на АД МЕПСО, по одобрување од Регулаторната комисија за енергетика, донесе Програма за усогласеност на АД МЕПСО - Скопје во однос на обврските кои произлегуваат од сопственичкото раздвојување.

Во членот 5 став 2 алинеја 1 од Програмата за усогласеност е нотирана обврската на Службеникот за усогласеност за следење на спроведувањето на Програмата и изработка на годишен Извештај за нејзино спроведување, кој го доставува до Регулаторна комисија за енергетика.

1.4. Правилник за работењето на Службеникот за усогласеност

Врз основа на член 74 од Законот за енергетика и член 35-д од Статутот на АД МЕПСО, а постапувајќи по Решението за одобрување на условите со кои се уредува мандатот и условите за вработување на Службеникот за усогласеност на Регулаторна комисија за енергетика, Управниот одбор на АД МЕПСО - Скопје донесе Правилник за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност.

Членот 8 став 1 од Правилникот ја пропишува обврската на Службеникот за усогласеност за доставување на годишни извештаи. Во ставот 3 од истиот член е дадена и листа на потребни информации кои треба да ги содржи Извештајот. Истотака, во член 6 од Правилникот е даден и делокругот на работењето на Службеникот за усогласеност.

1.5. Именување на Службеник за усогласеност на АД МЕПСО

Со Одлука на Надзорниот Одбор на АД МЕПСО бр.02-6481/2 од 02 Ноември 2023 година, а врз основа на спроведениот конкурс за именување на Службеник за усогласеност бр.04-6053 од 12.10.2023 година, за Службеник за усогласеност на АД МЕПСО се именува Саша Максимовски.

Врз основа на Решението за одобрување на назначување за службеник за усогласеност на АД МЕПСО – Скопје од РЕК бр.12-2308/2 од 13.11.2023, НО донесе Одлука за усвојување на текстот на Договорот за обезбедување на услуги од службеник за усогласеност во АД МЕПСО бр.02-7005/4 од 23.11.2023 година со што Претседателот на НО потпиша Договор за обезбедување на услуги од службеник за усогласеност бр.04-7000 од 23.11.2023 година.

1.6. Начин на следење на спроведувањето на Програмата и изработка на извештајот

Службеникот за усогласеност ја следи реализацијата на Програмата и го подготвува годишниот извештај од аспект на: независност, транспарентност, објективност и непристрасност во работењето на АД МЕПСО – Скопје; оневозможување на дискриминација на корисниците на електропреносниот систем по било кој основ; доверливост на деловните податоци на корисниците на електропреносниот систем; координација и соработка на АД МЕПСО - Скопје со други оператори на електроенергетски системи, размена на податоци со операторите на други електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации; едукација и информирање на Управниот одбор на АД МЕПСО - Скопје и Надзорниот одбор на АД МЕПСО - Скопје и вработените на АД МЕПСО - Скопје во врска со постапување во согласност со начелата за независност, транспарентност и непристрасност.

АД МЕПСО - Скопје е должен на Службеникот за усогласеност да му ги даде на увид сите податоци и информации потребни за остварување на неговите овластувања и по негово барање, да му овозможи пристап до сите простории во кои ја врши својата дејност.

2 Сопственичко раздвојување на Операторот на електропреносниот систем

АД МЕПСО - Скопје е Друштво кое врши дејност пренос на електрична енергија и управува со електропреносниот систем во Република Северна Македонија. АД МЕПСО – Скопје е носител на лиценца за вршење на енергетска дејност пренос на електрична енергија, издадена со Одлука од 14 ноември 2005 година, изменета со Одлука од 21 март 2017 година и изменета со Одлука од 12 јули 2019 година, која е со рок на важност до 14 ноември 2040 година.

Врз основа на барањето за сертификација на операторот на системот за пренос на електрична енергија, доставено од АД МЕПСО до Регулаторна комисија за енергетика бр.12-2259/1 од 27.11.2018 година, Регулаторна комисија за енергетика донесе Одлука за сертификација и назначување на оператор на електропреносниот систем на Република Северна Македонија бр.02-2851/1 од 15.08.2019 година.

2.1. Сопственичко раздвојување на операторот на електропреносниот систем

Во функција на исполнување на обврските од сопственичко раздвојување на операторот на електропреносниот систем согласно Законот за енергетика АД МЕПСО - Скопје како носител на лиценца за пренос на електрична енергија не може да има лиценци и да биде вклучено во вршење на дејностите производство, дистрибуција, трговија и снабдување со електрична енергија и не може да има лиценца за организирање и управување со пазарот на електрична енергија. Имајќи го ова во предвид АД МЕПСО - Скопје основа и е сопственик на друштвото Македонски оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје, запишано во Централен Регистар на 8 октомври 2018.

Друштвото со ограничена одговорност основано од едно лице, Национален оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ-Скопје, е основано согласно Член 88 од Законот за енергетика и од 25.09.2019 година е носител на лиценца за вршење енергетска дејност Организирање и управување на пазарот на електрична енергија согласно Одлука за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност организирање и управување на пазарот на електрична енергија од Регулаторната комисија за енергетика која се применува од 01.10.2019 година.

Согласно Одлуката за назначување на операторот на пазар на електрична енергија за оператор на организираниот пазар на електрична енергија донесена од страна на Владата на Република Северна Македонија на седницата одржана на 9 септември 2020 година, Националниот оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје е назначен да го воспостави и води организираниот пазар на електрична енергија на територија на Република Северна Македонија. За таа цел Регулаторната Комисија за енергетика на РСМ издаде нова Одлука за изменување на Одлука за издавање на лиценца за вршење на енергетска дејност организирање и управување на пазарот на електрична енергија УП1 бр.12-15/19 од 31.10.2022 година.

2.2. Воспоставување на организирани пазар на електрична енергија

Треба да се напомене дека 2023 година ќе биде запаметена како година на воспоставување на организирани пазар на електрична енергија во Република Северна Македонија, бидејќи МЕМО ДООЕЛ Скопје го воспостави организираниот пазар на електрична енергија кој отпочна да работи во сегментот ден-однапред на 10.05.2023 година.

Во таа насока за поздравување се напорите и активностите што ги направи менаџментот и стручните служби на МЕМО ДООЕЛ Скопје кои успешно ги завршија сите обврски за техничка подготовка, така што ја оправдаа довербата и обврската добиена врз основа на Одлуката за назначување на МЕМО ДООЕЛ Скопје за Номиниран оператор на организираниот пазар на електрична енергија донесена од страна на Владата на Република Северна Македонија.

Имено за потребите на непречено, ефикасно и навремено одвивање на работите кои се делокруг на работа на МЕМО ДООЕЛ-Скопје, оформени се следниве функционални работни единици:

- Оддел за правни, финансиски и општи работи
 - Служба за правни работи и човечки ресурси
 - Служба за финансиско-сметководствени работи
 - Служба за општи работи, маркетинг и ИТ поддршка
- Оддел за управување на работењето пресметки и контрола
 - Служба за администрирање на пазарот на електрична енергија
 - Служба за пресметка на тарифа и отстапувања
 - Служба за пазарно планирање
- Оддел за развој и организирано тргување со електрична енергија
 - Служба за организиран пазар на електрична енергија
 - Служба за повластени производители на ЕЕ
 - Служба за развој и пазарна регулатива

Воедно треба да се нагласи дека заклучно со 31.12.2023 година се ажурира Регистарот на Учесници на пазарот на електрична енергија кој е објавен на веб страната на операторот на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје, така што вкупниот број на учесници изнесува 96 од кои се дадени во табела 1.

Табела 1. Типови на учесници на пазарот на електрична енергија

	Тип на учесник	кратенка	Број на регистрирани УП
1	ПРОИЗВОДИТЕЛ	РЕЕ	13
2	ПРОИЗВОДИТЕЛ СО ПРЕМИУМ тарифа	РЕЕР	3
3	ВИРТУЕЛЕН ПРОИЗВОДИТЕЛ	VPЕЕ	14
4	КВАЛИФИКУВАН ПОТРОШУВАЧ	ЕС	10
5	ТРГОВЕЦ	Т	22
6	ПРОИЗВОДИТЕЛ (со најголем инсталиран капацитет во РСМ)	РЕЕ/JU	1
7	СНАБДУВАЧ	S	26
8	УНИВЕРЗАЛЕН СНАБДУВАЧ	STP	1
9	СНАБДУВАЧ ВО КРАЕН СЛУЧАЈ	LRS	1
10	ОПЕРАТОР НА ПРЕНОСЕН СИСТЕМ	OEPS	1
11	ОПЕРАТОР НА ДИСТРИБУТИВЕН СИСТЕМ	ODS	2
12	ОПЕРАТОР НА ПАЗАР НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА	OEPE	1
13	ОПЕРАТОР НА ОРГАНИЗИРАН ПАЗАР НА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА - МЕМО ДООЕЛ Скопје	EXCH	1
	Вкупно учесници на пазарот на ЕЕ		96

Извор: Годишен преглед за работењето на МЕМО за 2023 година, стр.6

Исто така МЕМО ДООЕЛ Скопје со измените на Законот за енергетика (сл.весник 236/22) е назначен за тело за издавање и администрирање на гаранции за потекло на електрична енергија, води регистар на издадени, пренесени и поништени гаранции за потекло на електричната енергија.

Со цел за успешно администрирање на гаранции за потекло на електрична енергија од страна на МЕМО ДООЕЛ Скопје се изработија следните подзаконски акти и тоа:

- Предлог - Правилник за администрирање на гаранции за потекло на ЕЕ,
- Предлог - Договор за регистрација во Регистарот на гаранции за потекло на ЕЕ,
- Предлог - тарифи за утврдување на висината на надоместокот за издавање, пренос или признавање на Гаранција за потекло на електричната енергија.

Претходно наведените документи ќе бидат усвоени после усвојување на Уредбата за гаранции на потекло од страна на Владата на Република Северна Македонија.

Службеникот за усогласеност во текот на целата година го следеше воведувањето и спроведувањето на функционалната независност на двата субјекти. За таа цел Службеникот присуствуваше на состаноците на Управниот одбор во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ. Во 2023 година се одржани 5 состаноци при што треба да се напомене дека поради промената на Службеникот за усогласеност на АД МЕПСО, Службеникот за усогласеност Саша Максимовски присуствуваше само на последниот состанок на УО во својство на содружници на МЕМО ДООЕЛ оджан на 14.12.2023 година.

Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ги разгледуваше и донесе следните одлуки:

- Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ го разгледа и усвои Годишниот финансиски извештај на Националниот оператор на пазар на електрична енергија - МЕМО ДООЕЛ Скопје за 2022 година, заверен со арх.бр.05-561/1 од 06.02.2023 година.

Вкупните приходи на МЕМО ДООЕЛ – Скопје за 2022 година изнесуваат 2.503.036.482,00 денари. Приходите за регулираната дејност за организирање и управување со пазарот на електрична енергија, врз основа на тарифата одобрена од Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги, која изнесува 0,0080 денари/kWh за периодот Јули 2022 – Јуни 2023 година, за 2022 година изнесуваат 57.097.184,00 денари односно 2.28 % од вкупните приходи. Приходите од продажба на електрична енергија од повластените производители изнесуваат 2.316.464.619,00 денари односно 92.55% од вкупните приходи. Приходите од дебалансот кои служат за исплата на повластените производители на електрична енергија изнесуваат 127.920.039,00 денари односно 5.11% од вкупните приходи. Финансиските приходи во 2022 година изнесуваат 1.554.640,00 денари.

Вкупните расходи изнесуваат 2.489.485.326,00 денари од кој оперативните расходи изнесуваат 35.619.954,00 денари, трошоците за набавка на електрична енергија од повластените производители и трошоците за дебаланс изнесуваат 2.347.991.214,00 ден. Амортизацијата на основните средства за 2022 година изнесува 9.886.078,00 денари.

Во 2022 година остварен е позитивен финансиски резултат-добивка од редовното работење во износ од 13.551.156,00 денари.

- Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ги разгледа и усвои Годишната сметка на МЕМО ДООЕЛ за претходната деловна година (доставено со арх.бр.05-563/2 од 16.02.2023) како и Годишниот извештај за работењето на МЕМО ДООЕЛ за претходната деловна година (доставено со арх.бр.05-658/1 од 09.02.2023).
- Управниот Одбор на АД МЕПСО во својство на Собир на содружници на МЕМО ДООЕЛ ја разгледа и усвои Одлуката за распределување на добивката по годишната сметка за 2022 година на МЕМО ДООЕЛ, заверена под арх.бр.05-436/1 од 31.01.2023 година, и тоа со следната намена:

○ Добивка пред оданочување	13.551.156,00	денари
○ Данок од добивка	1.309.151,00	денари
○ Добивка по оданочување	12.242.005,00	денари
○ Задолжителна општа резерва 5% од нето добивката	612.100,00	денари
○ Реинвестирање на добивка	11.629.905,00	денари

Управниот Одбор на АД МЕРСО во својство на Собир на содружници на МЕРМО ДООЕЛ ја разгледа и усвои Одлуката за одобрување на План и Програма за работа за 2024 година на МЕРМО ДООЕЛ, заверена под арх.бр.02-7382 од 06.12.2023 година.

МЕРМО ДООЕЛ Скопје, согласно Правилникот за начинот и условите за определување на регулиран максимален приход и регулирани просечни тарифи за пренос на електрична енергија, организирање и управување на пазарот на електрична енергија и дистрибуција на електрична енергија на 23.10.2023 година до Регулаторната комисија за енергетика, водни услуги и услуги за управување со комунален отпад поднесе Барање за одобрување на регулиран максимален приход и регулирана просечна тарифа за вршење на регулирана енергетска дејност организирање и управување со парот на електрична енергија за регулиран период 2024 година, со кое бараше одредување на износ на регулирана просечна тарифа од 0,022003 ден./kWh. По разгледување на барањето од страна на РКЕ беше донесена Одлука за одобрување на регулиран максимален приход и регулирана тарифа во износ од 0,0122 ден./kWh.

Со Одлука на Управниот Одбор на АД МЕРСО бр.02-6121/1-1 од 18.10.2023 година во својство на Собир на содружници на МЕРМО ДООЕЛ одлучи да го промени седиштето на Друштвото на адреса ул.Максим Горки бр.12 Скопје Република Северна Македонија.

Оваа Одлука за промена на седиштето на МЕРМО ДООЕЛ на различна адреса од АД МЕРСО придонесува да се заврши процесот на обезбедување на функционалната независност на двата субјекти и подобрување односно овозможување на услови на МЕРМО ДООЕЛ Скопје за целосно извршување на нивните работни обврски.

За МЕРМО ДООЕЛ Скопје како оператор на организираниот пазар на електрична енергија важно е да се напоменат и следниве активности:

- МЕРМО ДООЕЛ Скопје е активен член на проектот за успешно спојување на организираниот пазар на ЕЕ со пазарот на електрична енергија во Република Бугарија. За овој проект потпишан е нов оперативен Меморандум за разбирање. Во текот на 2023 година организирани се состаноци на оперативно ниво и со проекти од сличен карактер. Најголем предизвик за имплементација на проектот е имплементацијата на европските регулативи во македонското законодавство. Во проектот се вклучени РКЕВУ, Владата на РСМ и Energy Community,
- МЕРМО ДООЕЛ Скопје е активен член на проектот инициран од УСАИД и УСЕА под име Connect4Growth кој има за цел да ја зајакне интеграцијата на организираниите пазари на електрична енергија во регионот. Во проектот учествуваат претставници од организираниите пазари, електропреносните систем оператори и регулаторите од сите засегнати земји. Овој проект исто така има за цел да ги надмине пречките за пазарно спојување помеѓу земји кои се членки на европската унија и земји кои не се членки на ЕУ. За таа цел во месец декември 2023 година беше потпишан Меморандум за разбирање помеѓу споменатите институции од Северна Македонија, Грција, Албанија и Косово, со кој се дефинира спроведувањето на проектот за спојување на пазарите (market coupling) помеѓу овие земји, согласно ПАН Европскиот модел на пазар на електрична енергија. Во овој проект претставници на МЕРМО активно учествуваат во работните групи и управувачките комитети со цел што поскоро завршување на проектот и интеграција на македонскиот пазар на електрична енергија со европскиот, и
- МЕРМО ДООЕЛ Скопје е активен член во формираната работна група од страна на Енергетската заедница ЈЕТ ЕпС – Joint expert team ЕпС која има задача да го води процесот на интегрирање на пазарите ден-однапред од западен Балкан со Европските пазари ден-однапред.

3 Примена на Програмата за усогласеност

Основна цел на Програмата за усогласеност е да воспостави формална рамка која ќе обезбеди сите активности кои ги спроведува Операторот за пренос на електрична енергија како и однесувањето на сите вработени или лица ангажирани од страна на операторот, да бидат во согласност со начелата на транспарентност, недискриминација, независност и објективност.

Со програмата се дефинираат мерки кои треба да се превземаат заради оневозможување на дискриминација на корисниците на електропреносниот систем по било кој основ, се дефинираат обврските на вработените во реализацијата на Програмата и се утврдува начинот за следење на усогласеноста на работењето на Операторот на електропреносниот систем со обврските утврдени со Законот за енергетика и Програмата за усогласеност.

3.1. Независност на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО – Скопје

Независноста во работењето на Управниот и Надзорниот одбор на АД МЕПСО произлегуваат пред сè од структурната поставеност и сопственичкото раздвојување во однос на претходниот вертикално интегриран електроенергетски систем.

Во член 72 став 2 од Законот за енергетика е утврдено дека, за да се обезбеди независност на операторот на електропреносниот систем, исто лице или лица немаат право во исто време:

- директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во операторот на електропреносниот систем,

- директно или индиректно да учествуваат во управувањето и раководењето со операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство или снабдување со електрична енергија и

- да именуваат членови на орган на надзор, орган на управување на операторот на електропреносниот систем и во исто време директно или индиректно да управуваат или остваруваат друго право во друштво што врши некоја од дејностите производство и/или снабдување со електрична енергија.

Горенаведените ограничувања особено се однесуваат на користење на право на глас, избор и именување на членови на Управен одбор и Надзорен одбор на АД МЕПСО - Скопје или поседување на мнозински удел.

Согласно член 72 став 3 од Законот за енергетика, членовите на Управен и Надзорен одбор на АД МЕПСО-Скопје:

- во постапка за донесување на одлуки согласно закон, не смеат да бараат ниту да прифаќаат упатства или насоки од Владата или друг државен орган, освен во случаите утврдени во Законот за енергетика и

- не смеат да бидат избрани за членови на орган на надзор, односно на орган на управување на друштва коишто вршат производство, снабдување или трговија со електрична енергија или друштва коишто имаат можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тие друштва.

Заради спроведување на одредбите од Законот во однос на независноста на работењето на Управниот и Надзорниот Одбор, Службеникот за усогласеност во рамките на своите овластувања утврдени во Законот за енергетика, Статутот на АД МЕПСО и Правилникот за работењето, во текот на 2023 година континуирано ги следеше деловните активности на Надзорниот и

Управниот Одбор на АД МЕПСО заради процена и утврдување на нивната независност при постапувањето, како и заради процена на ризикот од евентуална неусогласеност на нивните активности со важечките законски и подзаконски прописи.

3.2. Следење на работата на Надзорниот Одбор

Во рамките на следењето на работата на Надзорниот одбор на АД МЕПСО, Службеникот за усогласеност редовно учествуваше во неговата работа со давање на потребните информации на барање на членовите на НО, како и со свое учество во носењето на одлуките преку свои забелешки и сугестии.

Истотака, во текот на извештајниот период, од страна на Службеникот за усогласеност не е доставен официјален извештај до Надзорниот Одбор по основ на констатирани неправилности во спроведувањето на Програмата за усогласеност. Имено, согласно утврдената практика, Службеникот за усогласеност активно учествуваше во работата на сите седници на Надзорниот Одбор и сите забелешки и насоки во однос на работата на Управниот Одбор ги презентираше пред членовите на Надзорниот Одбор. Во текот на 2023 година одржани се 20 седници на Надзорниот Одбор на кој се разгледани и усвоени Одлуки за одобрување на работењето на управниот Одбор на АД МЕПСО. Генерално не се констатирани одредени неправилности во работењето, ниту една одлука на Управниот Одбор не е оспорена, а само една одлука е вратена на повторно разгледување, а тоа е Одлуката бр. 02-6960/4-1 од 22.11.2023 година со која се предлага раскинување на Договорот со изведувачот Енергоинвест Сараево, поради неисполнување на договорни обврски.

Имено, Надзорниот одбор на Друштвото со Одлуката НО бр.02-7417/4 од 07.12.2023 година го задолжи Управниот одбор на Друштвото да го одложи спроведувањето на Одлуката на Управниот одбор УО бр.02-6960/4-1 од 22.11.2023 година во врска со Информацијата за проектот „Интерконекција Македонија – Албанија - фаза 1“, ЛОТ 1 – 400 kV ДВ од 400/110 kV ТС Охрид до македонско/албанска граница и одлучи Управниот одбор да направи дополнителни напори за надминување на постоечката состојба во насока на целосна реализација на проектот со исцрпување на сите можни начини од техничко-економски аспект, како и да се утврдат можните последици од евентуалното раскинување или продолжување на Договорот со изведувачот Енергоинвест Сараево.

На текот на 2023 година извршени се персонални промени во составот на Управниот Одбор. На 6-от состанок одржан на 14.02.2023 година, Надзорниот Одбор на Друштвото поради истекот на мандатот на членот на Управниот одбор Сашо Стефановски кој ја вршеше работата на Директор на Подружница ОПМ и во согласност со Одлуката на Надзорниот одбор НО бр.02-6936/2-2 од 16.12.2022 година со која се продолжува важноста на Договорот за уредување на односите помеѓу Друштвото и член на Управниот одбор со архивски број 02-9329 од 13.12.2018 година за дополнителен временски период од најмногу 60 дена сметано од 14.12.2022 година, донесе Одлука со архивски број НО бр.02-1023/3 од 14.02.2023 година за избор на Сашо Стефановски за член на Управниот одбор кој ќе ја врши работата на Директор на Подружница ОПМ .

На 9-от состанок одржан на 16.03.2023 година, Надзорниот одбор на Друштвото донесе Одлука со архивски број НО бр.02-1746/2-1 со која го отповика Orhan Murtezanі од функцијата Претседател на Управниот одбор кој ја вршеше работата на Генерален директор на АД МЕПСО во државна сопственост, Скопје. На негово место за Претседател на Управниот одбор и Генерален директор на АД МЕПСО во државна сопственост, Скопје, Надзорниот одбор со донесувањето на Одлуката со архивски број НО бр.02-1746/2-2 го избра Syrija Rashidi.

На 9-от состанок одржан на 16.03.2023 година, Надзорниот одбор на Друштвото поради истекот на мандатот на членот на Управниот одбор Борко Алексоски кој ја вршеше работата на Директор на Подружница ОЕПС и во согласност со Одлуката на Надзорниот одбор НО бр.02-6936/2-1 од 16.12.2022 година со која се продолжува важноста на Договорот за уредување на односите

помеѓу Друштвото и член на Управниот одбор со архивски број 02-9327 од 13.12.2018 година за дополнителен временски период од најмногу 60 дена сметано од 10.12.2022 година, донесе Одлука со архивски број НО бр.02-1746/2-3 со која за член на Управниот одбор кој ќе ја врши работата на Директор на Подружница ОЕПС го избра Гоце Михајлоски.

На 14-от состанок одржан на 19.07.2023 година, Надзорниот одбор на Друштвото поради истекот на мандатот на членот на Управниот одбор кој ја вршеше работата на Директор на Секторот за финансиски работи согласно Одлуката на Надзорниот одбор со архивски број НО бр.02-4190/3-2 од 26.07.2019 година, донесе Одлука со архивски број НО бр.02-4456/4-2 со која за член на Управниот одбор кој ќе ја врши работата на Директор на Секторот за финансиски работи повторно се избира Љупчо Зиков.

На 14-от состанок одржан на 19.07.2023 година, Надзорниот одбор на Друштвото донесе Одлука со архивски број 02-4456/4-3 со која од функцијата член на Управниот одбор кој ја вршеше работата на Директор на Секторот за ИТ и ТК се отповика Гоце Талевски. На негово место, Надзорниот одбор на Друштвото однесе Одлука со архивски број НО бр.02-4456/4-4 со која за член на Управниот одбор кој ќе ја врши работата на Директор на Секторот за ИТ и ТК се избира Томи Божиновски.

На 15-от состанок одржан на 07.09.2023 година, Надзорниот одбор на Друштвото донесе Одлука со архивски број НО бр.02-5385/1 со која ја прифаќа оставката на членот на Надзорниот одбор проф. д-р Николче Ацевски од функцијата Претседател на Надзорниот одбор на АД МЕПСО во државна сопственост, Скопје. За Претседател на Надзорниот одбор на АД МЕПСО во државна сопственост, Скопје го избра членот на Надзорниот одбор проф.д-р Даме Коруноски.

На 16-от состанок одржан на 07.09.2023 година, Надзорниот одбор на Друштвото донесе Одлука со архивски број НО бр.02-5391/3-1 со која од функцијата Претседател на Управниот одбор кој ја вршеше работата на Генерален директор на АД МЕПСО во државна сопственост, Скопје се отповикува Syrija Rashidi. На негово место, Надзорниот одбор на Друштвото донесе Одлука со архивски број НО бр.02-5391/3-2 со која за Претседател на Управниот одбор кој ќе ја врши работата на Генерален директор на АД МЕПСО во државна сопственост, Скопје се избира Zuhdi Enuz.

На 18-от состанок одржан на 12.10.2023 година, Надзорниот одбор на Друштвото имајќи ја во предвид Одлуката со архивски број НО бр.02-4456/4-1 од 19.07.2023 година со која констатирал престанок на мандатот на Сашо Стефановски (бивш од Скопје) како член на Управниот одбор на Друштвото кој ја вршеше работата на Директор на Подружница ОПМ, поради смрт, донесе Одлука со архивски број НО бр.02-6010/5 со која за член на Управниот одбор на Друштвото кој ќе ја врши работата на Директор на Подружница ОПМ го избра Зоран Илиоски.

Извршена е проверка на спроведените постапки при што е утврдено дека истите се водени согласно законските нормативи и во нивната реализација не се забележани неправилности. Во контекст на членот 72 став 2 и 3 од Законот за енергетика, констатирано е дека новоизбраните членови на Управниот Одбор во целост ги исполнуваат условите за независност и неспоивост на вршењето на функциите со други сродни функции.

Новоизбраните членови на Управниот Одбор во законскиот рок доставија потпишани нотарски заверени изјави и тоа:

- Изјава дека не се членови на орган на управување, односно на орган на надзор, односно вработени во друштво кое што врши производство на електрична енергија и/или природен гас, како и трговија и снабдување со електрична енергија и/или природен гас или во друштво кое што има можност за директно или индиректно влијание врз одлучувањето во тоа друштво.

- Изјава дека во постапка за донесување на одлуки согласно закон, не бараат ниту прифаќаат упатства или насоки од Владата или друг државен орган, освен во случаите утврдени со Законот за енергетика.

Согласно член 74 став 9 од Законот за енергетика и член 35-г став 6 од Статутот на АД МЕПСО, по добивање на документите од страна на соодветните стручни служби Службеникот за усогласеност, со допис бр. 13-93 од 04.01.2023 година до Регулаторна комисија за енергетика ги достави Годишната инвестициона програма за 2024 година на АД МЕПСО и Годишниот план за останати потреби на набавки во 2024 година на АД МЕПСО документи, усвоени од страна на Управниот Одбор и доставени на одобрување до Надзорниот Одбор на АД МЕПСО – Скопје.

3.3. Овозможување на транспарентен, објективен и недискриминаторен однос кон корисници на електропреносниот систем од страна на АД МЕПСО Скопје

Во рамките на своите надлежности и законски обврски, АД МЕПСО е должен во своето работење да постапува во согласност со Законот за енергетика на начин што ќе обезбеди транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, преку следните активности и процеси: Планирање и развој на електропреносната мрежа преку изградба на нови и надградба на постојани интерконективни водови, транспарентност во набавката на електрична енергија за покривање на сопствените загуби, набавка на системски услуги за балансирање и други активности и процеси.

Целиот процес, почнувајќи од регистрација на учесниците за учество на аукцијата, објавата на слободниот прекуграничен капацитет, дозволување или ограничување на учеството на компаниите согласно наплатата, спроведувањето на аукцијата, доделувањето на слободниот прекуграничен капацитетот, објавување на резултатите, фактурирањето и следењето на наплатата, опомена за ненаплатениот капацитет, па се до одземање на ненаплатениот капацитет и негово понудување на следната аукција, АД МЕПСО го води и спроведува ЦЕЛОСНО во согласност Правилата и Договорите склучени со соседниот систем оператор, како и со сите компании кои се регистрирани и имаат право да учествуваат на аукциите на прекугранични преносни капацитети.

Што се однесува до евентуалните отворени прашања во однос на номинациите, од страна на Подружницата Оператор на Преносната мрежа добиени се информации дека во 2023 година не е регистрирано ниту едно одбивање на физички трансакции на учесници на пазарот на електрична енергија.

Сепак треба да се нотира дека со еден од корисниците на годишниот прекуграничен преносен капацитет односно со РИНУАБЛ ПАУЕР ИНТЕРНАЦИОНАЛ ДООЕЛ Скопје, врз основа на Договорот за учество на годишната/месечните аукции на прекугранични преносни капацитети на македонско – бугарската граница за 2023 година бр.09- 6448 од 22.11.2022 година, од страна на АД МЕПСО се води постапка пред Арбитражниот суд на Стопанската комора на Република Северна Македонија со цел за наплата на ненаплатените фактури од по основ на прекугранични преносни капацитети од годишната аукција.

Во 2023 година АД МЕПСО нема барања односно отворени предмети од страна на Комисијата за заштита на конкуренцијата на Република Северна Македонија.

3.4. Следење на работата на службата за приклучоци

Имајќи ја во предвид обврската за обезбедување на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, а согласно член 78 став 2 алинеја 6 од Законот за енергетика, Операторот на електропреносниот систем е должен во согласност со законот и прописите и правилата донесени согласно овој закон да ги приклучи на електропреносната мрежа производителите, потрошувачите и операторот на електродистрибутивниот систем.

Со цел за исполнување на претходно наведената законска обврска во 2019 година е формирана Службата за приклучоци во рамките на Одделот за развој и инвестиции со основни задачи за

координирање, спроведување и целосно следење на постапката за приклучување на електропреносната мрежа како законска обврска согласно Законот за енергетика и Мрежните правила за пренос на електрична енергија.

Најпрво треба да се нагласи дека во 2023 година зголемен е бројот на вработени во Службата за приклучоци и сега се состои од: раководител на службата, тројца одговорни инженери за приклучоци и еден самостоен инженер за приклучоци.

Имајќи во предвид дека за приклучок на електропреносната мрежа има голем број на активни барања кои се во постапка и тоа:

- измена на постоен приклучок на електропреносна мрежа – 3, со вкупна номинална моќност од 297 MW,
- приклучување на директни потрошувачи на електропреносна мрежа – 4, со вкупна номинална моќност од 82 MW,
- приклучување на дистрибутивни потрошувачи – 12, со вкупна номинална моќност од 487 MW,
- приклучување за складирање на електрична енергија – 1, со вкупна номинална моќност од 8 MW,
- приклучување на ВЕЦ – 19, со вкупна номинална моќност од 1.605 MW, и
- приклучување на ФЕЦ – 52, со вкупна номинална моќност од 6.149 MW,

Имено во наредниот период се очекува зголемување на активностите и поголема динамика од страна на барателите па затоа во овој Извештај покрај основните податоци за секој одделен предмет/барање дополнително е даден и опис за тоа во која фаза е барањето, како и дел од активностите во процесот на издавање на согласност за приклучок на електропреносната мрежа. Во 2023 година од страна на Службата за приклучоци се реализирани следниве активности во делот на постапки за приклучување на електропреносна мрежа и тоа:

- Главни активности во 2023 година во делот на измена на постоен приклучок
1. *Измена на постоен приклучок на ТЕ-ТО*, Изработени и доставени до инвеститорот проектни програми за изработка на основни проекти за 110 kV врски ТЕ-ТО – ТС Скопје 4 и ТЕ-ТО – ТС Скопје 1 (надземни-двосистемски и едносистемски делници и кабловски деклници) и за реконструкција на 110 kV ДВ полиња во ТС Скопје 1 и ТС Скопје 4,
 2. *Приклучок на ТЕ-ТО Еуроникел ФЕНИ*, Направена проверка на документацијата и испратени забелешки до инвеститорот од прегледот на документацијата. Инвеститорот достави дополнителни податоци и се дадени на преглед. Извршен теренски увид во ФЕНИ и испратени забелешки по прегледот на податоците, и
 3. *Измена на приклучок на директен потрошувач ИГМ Трејд (ФЕЦ ИГМ кровна)*, Инвеститорот достави барање за приклучување на кровна ФЕЦ со арх.бр. 11-4017 и 11-4017/1 од 03.07.2023 и достави корегирана и дополнителна документација. Изработена и доставена на интерен преглед Анализа за приклучување.

Во продолжение е дадена Табела 2 со податоци за вид на приклучок (измена на постоен приклучок), инвеститор, регион, номиналана моќност и во која фаза се наоѓа барањето за приклучок на електропреносната мрежа.

Табела 2. Фаза на постапка за измена на постоен приклучок

		Инвеститор	Регион	Номинална моќност	Фаза - за потрошувачи и производители на ЕЕ по Закон за енергетика - за производители на ЕЕ по измените на Законот за енергетика
Измена на постоен приклучок					
1	ТЕ-ТО Скопје	ТЕ-ТО АД	Скопје	230 MW	фаза измена на постоен приклучок
2	ФЕНИ - Еуроникел (приклучок на ФЕЦ)	Еуроникел Индустири	Кавадарци	42 MW	фаза измена на постоен приклучок
3	ФЕЦ ИГМ ТРЕЈД (кровна ФЕЦ)	ИГМ ТРЕЈД	Кавадарци	25 MW	фаза измена на постоен приклучок
				Вкупно измена на приклучок	297 MW

Извор: Извештај за работа за 2023 година, Служба за приклучоци, стр.5

○ Главни активности во 2023 година делот на директни потрошувачи на електропреносна мрежа

1. Приклучок на леарница КРАНФИЛД ФАУНДРИ, Известување до инвеститорот за обновување на важноста на банкарската гаранција, но и покрај повеќето опмени сеуште нема доставено банкарска гаранција ниту депозит. Инвеститорот достави предлог договор за отстапување со физичка делба за ТС Неокази. Истиот е испратен до СПОР,
2. Приклучок на индустриска постројка ИГМ, Обновена е банкарската гаранција. Извршени се преSAT, обука за SCADA и SAT на секундарната опрема од страна на изведувачите со присуство на стручните лица на МЕПСО. Изведба на сечење на 110 kV ДВ ТС Кавадарци 1 – ХЕЦ Тиквеш и приклучување на ТС ИГМ со 110 kV врски (два 110 kV ДВ столба). Во присуство на стручни лица на МЕПСО и инвеститорот на 16.11.2023 ставен е под напон енергетскиот трансформатор за домашни потреби, 110 kV ТР поле и енергетскиот трансформатор без оптоварување а на 17.11.2023 исклучено е 110 kV трафо поле. Инвеститорот повторно ќе го вклучи енергетскиот трансформатор откако ќе заврши постапката за измена на постојниот приклучок за приклучување на кровна ФЕЦ ИГМ Трејд,
3. Приклучок на рудник Пластица – Кратово – Во 2023 година нема активности, и
4. Приклучок на Македонски железници – коридор 8 – Во 2023 година нема активности. Во продолжение е дадена Табела 3 со податоци за вид на приклучок (директни потрошувачи), инвеститор, регион, номинална моќност и во која фаза се наоѓа барањето за приклучок на електропреносната мрежа.

Табела 3. Фаза на постапка на директни потрошувачи

Потрошувач					
1	леарница Кранфилд Фаундри	Кранфилд Фаундри	Пробиштип	40 MW	1 Фаза - Завршен приклучок
2	фабрика ИГМ ТРЕЈД	ИГМ ТРЕЈД	Дуброво	27 MW	1 Фаза - Завршен приклучок
3	Рудник Пластица	СИЛГЕН РЕСУРСИС ИНТЕРНЕСНЛ	Пробиштип	15 MW	2 Фаза - Анализа, Студија и Согласност
4	Македонски Железници - коридор 8	Македонски Железници	Куманово - Крива Паланка		1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
				Вкупно потрошувачи	82 MW

Извор: Извештај за работа за 2023 година, Служба за приклучоци, стр.5

○ Главни активности во 2023 година во делот на дистрибутивни потрошувачи на електропреносна мрежа

1. Приклучок на втор ЕТР во ТС Овче Поле – Во 2023 година нема активности.
2. Приклучок на втор ЕТР во ТС Неготино, пристигнато барање за приклучување на втор ЕТР во ТС Неготино арх.бр.11-1823/1 од 21.03.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандардни активности извршена е уплата на авансна фактура за изработка на Анализа за измена на постоен приклучок. Изработена и доставена на интересен преглед Анализа за измена на постоен приклучок.
3. Замена на ЕТР во ТС Ресен, пристигнато барање за замена на постоечки ЕТР во ТС Сопотница арх.бр.11-5039 од 18.08.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандардни активности е припремена и испратена авансна фактура за изработка Анализа за измена на постоен приклучок.
4. Приклучок на втор ЕТР во ТС Сушица, пристигнато барање за приклучување на втор ЕТР во ТС Сушица арх.бр.11-1404 од 28.02.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандардни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.
5. Приклучок на втор ЕТР во ТС Делчево, Пристигнато барање за приклучување на втор ЕТР во ТС Делчево арх.бр.11-1405 од 28.02.2023, така што по одредени консултации и спроведени

стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

6. Приклучок на втор ЕТР во ТС Берово, пристигнато барање за приклучување на втор ЕТР во ТС Берово арх.бр.11-1822/1 од 21.03.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

7. Приклучок на втор ЕТР во ТС Радовиш, пристигнато барање за замена на постоечки ЕТР во ТС Радовиш арх.бр.11-2041 од 28.03.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

8. Приклучок на втор ЕТР во ТС Пробиштип, пристигнато барање за замена на постоечки ЕТР во ТС Пробиштип арх.бр.11-2042 од 28.03.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

9. Замена на ЕТР во ТС Овче Поле, пристигнато барање за замена на постоечки ЕТР во ТС Овче Поле арх.бр.11-2288 од 07.04.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

10. Замена на ЕТР во ТС Валандово, пристигнато барање за замена на постоечки ЕТР во ТС Валандово арх.бр.11-2385 од 12.04.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

11. Замена на ЕТР во ТС Сопотница, пристигнато барање за замена на постоечки ЕТР во ТС Сопотница арх.бр.11-3369 од 29.05.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

12. Замена на ЕТР во ТС Кочани, пристигнато барање за замена на постоечки ЕТР во ТС Кочани арх.бр.11-5040 од 18.08.2023, така што по одредени консултации и спроведени стандарни активности е изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.

Во продолжение е дадена Табела 4 со податоци за вид на приклучок (дистрибутивни потрошувачи), инвеститор, регион, номинална моќност и во која фаза се наоѓа барањето за приклучок на електропреносната мрежа.

Табела 4. Фаза на постапка на дистрибутивни потрошувачи

Дистрибуција						
1	ТС Овче Поле - втор трафо	ЕВН Електродистрибуција	Свети Николе	25	MW	Фаза - завршен приклучок
2	ТС Неготино - втор ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Неготино	40	MW	фаза измена на постоен приклучок
3	ТС Ресен - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Ресен	50	MW	фаза измена на постоен приклучок
4	ТС Сушица - втор ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Сушица	53	MW	фаза измена на постоен приклучок
5	ТС Делчево - втор ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Делчево	53	MW	фаза измена на постоен приклучок
6	ТС Берово - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Берово	40	MW	фаза измена на постоен приклучок
7	ТС Радовиш - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Неготино	40	MW	фаза измена на постоен приклучок
8	ТС Пробиштип - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Неготино	50	MW	фаза измена на постоен приклучок
9	ТС Овче Поле - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Свети Николе	40	MW	фаза измена на постоен приклучок
10	ТС Валандово - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Валандово	16	MW	фаза измена на постоен приклучок
11	ТС Сопотница - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Сопотница	40	MW	фаза измена на постоен приклучок
12	ТС Кочани - замена на ЕТР	ЕВН Електродистрибуција	Кочани	40	MW	фаза измена на постоен приклучок
Вкупно дистрибуција				487	MW	

Извор: Извештај за работа за 2023 година, Служба за приклучоци, стр.5

- **Главни активности во 2023 година во делот на складирање на електрична енергија**
1. **Приклучок на складирање на електрична енергија Куманово (80 MW)**, Одржани се состаноци со инвеститорот. Извршена е посета на локацијата на СЕЕ Куманово. Доставени дополнителни податоци и документација.
 - **Главни активности во 2023 година во делот на ВЕЦ**
 1. **Приклучок на ВЕЦ Богданци**, договорено е да започне постапката за примопредавање на приклучокот на ВЕЦ Богданци на преносна мрежа кој се содржи од ККО Валандово и 110 kV ДВ поле за ВЕЦ Богданци. Испратен е записник од одржаниот состанок на 24.03.2023 година и предлог Договор за отстапување на недвижен имот до ЕСМ и стручните лица на МЕПСО.
 2. **Приклучок на ВЕЦ Богословец**, ВЕЦ Богословец е во времена работа. ТХОР Импекс достави Анекс на банкарската гаранција. Врз основа на доставената Одлука од РКЕ за продолжување на пробната работа припремено е известување за продолжување на пробна работа. Инвеститорот ја продолжи чинидбена гаранција со важност до 30.06.2024.
 3. **Приклучокот на ВЕЦ Демир Капија (Дрен) и ВЕЦ Дрен 2(втора фаза)**, Формирана е работна група за ревизија на градба, интерен технички преглед и ставање под напон на приклучокот на ВЕЦ Демир Капија (Дрен 2) со решение арх.бр.04-7742/1 од 22.12.2023.
 4. **Приклучок на ВЕЦ Миравци 1А** – Во 2023 година нема активности.
 5. **Приклучок на ВЕЦ Рамно**, Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4752 од 07.08.2023) кон Инвеститорот.
 6. **Приклучок на ВЕЦ Казандол**, издадена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-6203/2 од 19.10.2023).
 7. **Приклучок на ВЕЦ Кичево**, Изработена и испратена до инвеститорот Анализата за приклучување, а Инвеститорот ја потврди Анализата за приклучување .
 8. **Приклучок на ВЕЦ Копришница** – Во 2023 година нема активности.
 9. **Приклучок на ВЕЦ Петрово** – Во 2023 година нема активности.
 10. **Приклучок на ВЕЦ Штип**, Доставено барање за приклучување на преносна мрежа арх.бр.11-355 од 20.01.2023. Направена проверка на целокупната пристигната. Изработени се варијанти за приклучување, побарани дополнителни податоци и мерења на ветер и добиени од инвеститорот.
 11. **Приклучок на ВЕЦ Вирови (стратешки инвеститор)**, Доставено Барање за приклучување со пропратна документација арх.бр.11-354 од 20.01.2023 година. Изработени и испратени Варијанти за приклучување на мрежа кои се потврдени од инвеститорот.
 12. **Приклучок на ВЕЦ Дојран 1** – Во 2023 година нема активности.
 13. **Приклучок на ВЕЦ Дојран 2** – Во 2023 година нема активности.
 14. **Приклучок на ВЕЦ Прилеп (стратешки инвеститор)**, Направена е проверка на целокупната пристигната документација, испратени забелешки до инвеститорот кој испрати одговор и дополнителни податоци на преглед. Инвеститорот достави дополнителна документација.
 15. **Приклучок на ВЕЦ Подгарина**, Инвеститорот достави преку архива и по е-маил електронски барање за приклучување на ВЕЦ Подгарина на преносна мрежа арх.бр. 11-2038 од 28.03.2023 година. Прегледани податоци и испратено барање за дополнителни податоци до инвеститорот.
 16. **Приклучок на ВЕЦ Вирово**, Инвеститорот достави преку архива и по е-маил електронски барање за приклучување на ВЕЦ Вирово на преносна мрежа арх.бр. 11-2039 од 28.03.2023 година. Прегледани податоци и испратено барање за дополнителни податоци до инвеститорот. Одржан состанок со инвеститорот и се добиени дополнителни податоци за преглед.
 17. **Приклучок на ВЕЦ Крушево**, Прегледани податоци и доставено електронски барање за приклучување со дополнителен опфат. Инвеститорот достави барање за приклучување

арх.бр.11-5088 од 22.08.2023. Посета на локација на ВЕЦ. Доставена дополнителна документација од страна на инвеститорот.

18. Приклучок на ВЕЦ Плаке, Инвеститорот достави електронски барање за приклучување и по одржаниот состанок повторно достави дополнителни податоци. Инвеститорот достави Барање за согласност за приклучување арх.бр. 11-6349/30.10.2023.

19. Приклучок на ВЕЦ Богданци 2, Допис од ЕСМ со информација за набавка на ветерни турбини за 2-ра фаза од ВЕЦ Богданци.ЕСМ достави дополнителна документација за новите ветерни турбини. Одржан состанок со ЕСМ за новите ветерни турбини и активностите кои ќе ги превземат за 2-та фаза од ВЕЦ Богданци.

Во продолжение е дадена Табела 5 со податоци за вид на приклучок (ВЕЦ), инвеститор, регион, номинална моќност и во која фаза се наоѓа барањето за приклучок на електропреносната мрежа.

Табела 5. Фаза на постапка на ВЕЦ

ВЕЦ - Ветерни Електрични Центри					
1	ВЕЦ Богданци	ЕСМ	Богданци	37 MW	1 Фаза - Зavrшан приклучок
2	ВЕЦ Богословец	ТХОР ИМПЕКС	Свети Николе	36 MW	1 Фаза - Зavrшан приклучок
3	ВЕЦ Демир Капија - Дрен 2	КАЛТУН ЕНЕРЖИ	Демир Капија	44 MW	4 Фаза - Изградба и ставање под напон
4	ВЕЦ Миравци 1А	ЕСМ	Валаңдово	14 MW	3 Фаза - Договор и Проектна документација
5	ВЕЦ Рамно	Сојак	Куманово	50 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
6	ВЕЦ Казандол	ППЕМ Бруселс	Валаңдово	59 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
7	ВЕЦ Кичево	Кичево Винд	Кичево	35 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
8	ВЕЦ Копришница	Пера Енерџи	Демир Капија	40 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
9	ВЕЦ Петрово	Пера Енерџи	Демир Капија	40 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
10	ВЕЦ Штип	Инвалл МАК ДООЕЛ	Штип	400 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
11	ВЕЦ Вирови*	wbd Adria	Куманово	414 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
12	ВЕЦ Дојран 1	Сојак	Дојран	50 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
13	ВЕЦ Дојран 2	Сојак	Дојран	50 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
14	ВЕЦ Прилеп*	Енимас ДООЕЛ Скопје	Прилеп	47 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
15	ВЕЦ Подгарина	Мар Енерџи	Скопје	50 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
16	ВЕЦ Вирово	Вертекс Енерџи	Ресен	50 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
17	ВЕЦ Крушево	ЕОЛ Енерџи Кичево	Крушево	105 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
18	ВЕЦ Плаке	M-V ENERDZI KICHEVO (M-V ЕНЕРџИ)	Ресен	70 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
19	ВЕЦ Богданци 2	ЕСМ	Валаңдово	13 MW	0 Фаза - Идеја
			Вкупно ВЕЦ	1,605 MW	

Извор: Извештај за работа за 2023 година, Служба за приклучоци, стр.5

○ **Главни активности во 2023 година во делот на ФЕЦ**

1. Приклучок на ФЕЦ Новаци, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е потпишан и заверен Договорот за приклучување на електропреносна мрежа.
2. Приклучок на ФЕЦ Осломеј ЗА (ЈПП со ЕСМ), по одредени консултации и спроведени стандарни активности е потпишан и заверен Договорот за приклучување на електропреносна мрежа.
3. Приклучок на ФЕЦ Осломеј ЗБ (ЈПП со ЕСМ), по одредени консултации и спроведени стандарни активности е потпишан и заверен Договорот за приклучување на електропреносна мрежа.
4. Приклучок на ФЕЦ Ерцелија (стратешки инвеститор), Разгледан е и дадени се коментари на Договорот за стратешкиот инвестиционен проект ФЕЦ Ерцелија.
5. Приклучок на ФЕЦ ОКТА на преносна мрежа (измена на постоен приклучок), активностите се однесуваат на набавка на опрема и изведба на реконструкција на ТС Рафинерија, доставен е предлог Договор до инвеститорот.
6. Приклучок на ФЕЦ Битола 2 и ФЕЦ Битола 3, Инвеститорот достави во електронска форма потребна документација за приклучок на ФЕЦ Битола 2 и ФЕЦ Битола 3. Инвеститорот достави образец за приклучување на преносна мрежа (Битола 2 арх.бр.11-4824 од 13.07.2023; Битола 3 арх.бр.11-4826 од 13.07.2023).Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4751 од 07.08.2023) кон Инвеститорот. Инвеститорот достави во електронска форма потребна документација за приклучок на ФЕЦ Битола 2 и ФЕЦ Битола 3. Инвеститорот достави образец за приклучување на преносна мрежа (Битола 2 арх.бр.11-4824 од 13.07.2023; Битола 3 арх.бр.11-4826 од 13.07.2023). Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4751 од 07.08.2023) кон Инвеститорот.
7. Приклучок на ФЕЦ Дуброво ИГМ, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4093 од 06.07.2023) кон Инвеститорот.
8. Приклучок на ФЕЦ Долнени, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4096 од 06.07.2023) кон Инвеститорот. Инвеститорот побара да се изработи проектна програма за идеен проект за изградба на приклучен далековод.
9. Приклучок на ФЕЦ Арматуш, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4092 од 06.07.2023) кон Инвеститорот.
10. Приклучок на ФЕЦ Скандалци, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4098 од 06.07.2023) кон Инвеститорот.
11. Приклучок на ФЕЦ Стипион (стратешки инвеститор), по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4097 од 06.07.2023) кон Инвеститорот. По барање на инвеститорот направена е промена на Прелиминарна согласност (арх.бр.11-6701 од 10.11.2023).
12. Приклучок на ФЕЦ Долни Балван (стратешки инвеститор), по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4094 од 06.07.2023) кон Инвеститорот.
13. Приклучок на ФЕЦ Сушево 1, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4095 од 06.07.2023) кон Инвеститорот.
14. Приклучок на ФЕЦ Добромири, Инвеститорот достави образец за приклучување на преносна мрежа арх.бр. 11-1830 од 24.07.2023. Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-4753 од 07.08.2023) кон Инвеститорот.
15. Приклучок на ФЕЦ Пехчево (стратешки инвеститор), Инвеститорот достави дополнителна документација преку архива, арх.бр.11-1071 од 16.02.2023. Доставена и уплатена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување. Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5003 од 17.08.2023) кон Инвеститорот.
16. Приклучок на ФЕЦ ГОТЕН, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5004 од 17.08.2023) кон Инвеститорот.
17. Приклучок на ФЕЦ Новаци 2, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5005 од 17.08.2023) кон Инвеститорот.
18. Приклучок на ФЕЦ Сушево 2, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5006 од 17.08.2023) кон Инвеститорот. Добиена е информација од инвеститорот за промена на локацијата на ТС Сушево 2 поради технички причини.
19. Приклучок на ФЕЦ Слатина, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5007 од 17.08.2023) кон Инвеститорот.

20. Приклучок на ФЕЦ Пробиштип (споени ФЕЦ Пробиштип, ФЕЦ Чашица и ФЕЦ Бучиште), Приклучок на ФЕЦ Пробиштип, Побарани податоци за имотот и добиени податоци за имотот од инвеститорот. Инвеститорот испрати предлог договор за спојување на пробиштипските проекти и е испратен на преглед до СПОР и се добиени забелешки.

- Приклучок на ФЕЦ Чашица, Одржан состанок со инвеститорот за консултација за дополнителните податоци.

- Приклучок на ФЕЦ Бучиште, Одобрени дополнителните технички податоци, испратена Варијантите за приклучување и одобрена Варијанта за приклучување од инвеститорот. Побаран и добиен од инвеститорот дополнителен податок за имотот на локацијата на ФЕЦ. Испратена и уплатена авансна фактура за изработка на анализа за приклучување. Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5842 од 02.10.2023) кон Инвеститорот. Пристигнати мислења од Инвеститор за оттуѓување на градежно земјиште.

21. Приклучок на ФЕЦ Димонце, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5839 од 02.10.2023) кон Инвеститорот.

22. Приклучок на ФЕЦ БАЊА, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5840 од 02.10.2023) кон Инвеститорот.

23. Приклучок на ФЕЦ Сушево ГИМ, Доставена на преглед Анализата за приклучување на ФЕЦ Сушево ГИМ во МЕПСО, испратена до инвеститорот и потврдена Анализата од страна на Инвеститор и со допис арх.бр. 11-5257 од 31.08.2023. Извршена доплата на Анализата за приклучување. Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5841 од 02.10.2023) кон Инвеститорот.

24. Приклучок на ФЕЦ Арматуш 2, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-5838 од 02.10.2023) кон Инвеститорот.

25. Приклучок на ФЕЦ Пробиштип 2 - Изработени варијанти за приклучување. Инвеститорот ја потврди Анализата за приклучување и ја доплати истата. Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-7089/1 од 27.11.2023) кон Инвеститорот.

26. Приклучок на ФЕЦ Битола 4 - Инвеститорот достави барање за приклучување арх.бр.11-6356/30.10.2023. Одобрена е документацијата. Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-7460 од 11.12.2023) кон Инвеститорот.

27. Приклучок на ФЕЦ Балдовенци (стратешки инвеститор), по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-7482 од 12.12.2023) кон Инвеститорот.

28. Приклучок на ФЕЦ Убого, по одредени консултации и спроведени стандарни активности е Испратена Прелиминарна согласност (арх.бр.11-8385 од 29.12.2023) кон Инвеститорот.

29. Приклучок на ФЕЦ Стругово, Изработена, интерно прегледана, испратена и потврдена од инвеститорот Анализа за приклучување. Испратена и уплатена фактура бр.325/2023 за доплата на изработка на Анализа за приклучување.

30. Приклучок на ФЕЦ Неготино, Пристигнато барање за приклучување со комплетна документација арх.бр.11-3818 од 19.06.2023 година. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него. Изработена, испратена и уплатена авансна фактура бр.290/2023 за изработка на Анализа за приклучување.

31. Приклучок на ФЕЦ Сушево 3 - Инвеститорот достави барање за согласност за приклучување арх.бр.11-3597 од 08.06.2023, и имотни листови со приклучување. Одобрена е документација на Инвеститор. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него. Изработена, испратена и уплатена авансна фактура бр.289/2023 за изработка на Анализа за приклучување.

32. Приклучок на ФЕЦ Дуброво 2 - Пристигнато барање за приклучување со комплетна документација арх.бр.11-5761 од 27.09.2023 година. Инвеститорот достави Образец арх.бр.11-5761/03.11.2023 и барање за согласност за приклучување арх.бр.11-6544/03.11.2023. Извршена посета на локација на ФЕЦ Дуброво 2. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него. Изработена, испратена и уплатена авансна фактура бр.323/2023 за изработка на Анализа за приклучување.

33. Приклучок на ФЕЦ Демир Каница - Инвеститорот достави барање за согласност за приклучување арх.бр.11-5786/1 од 16.10.2023 и дополнителни податоци електронски. Извршен е теренски увид на локацијата. Побарани и доставени од инвеститорот дополнителни податоци. Одржан состанок со инвеститорот. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него. Изработена, испратена и уплатена авансна фактура бр.324/2023 за изработка на Анализа за приклучување.

34. Приклучок на ФЕЦ Фотоника - Одржан состанок со инвеститорот и нивниот консултант. Пристигнато барање за приклучување со комплетна документација арх.бр.11-5546 од 14.09.2023 година. Доставен образец за приклучување на ФЕЦ арх.бр.11-5546 од 29.09.2023 година. Потврдена е доставената документација од барањето за приклучување и извршен теренски увид на локацијата. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него. Изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.
35. Приклучок на ФЕЦ Пелагонија 1 – Инвеститорот достави барање за приклучување арх.бр.11-6400/31.10.2023. Одобрена доставена документација. Инвеститорот достави образец арх.бр.11-6400 од 06.11.2023. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него. Изработена и испратена авансна фактура за изработка на Анализа за приклучување.
36. Приклучок на ФЕЦ Трооло – Инвеститорот достави барање за приклучување арх.бр.11-5910 од 05.10.2023. По преглед на доставената документација побарана е дополнителна документација. Инвеститорот достави образец арх.бр.11-5910/1 од 06.11.2023. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него. Изработена, испратена и уплатена авансна фактурабр.327/2023 за изработка на Анализа за приклучување.
37. Приклучок на ФЕЦ Соколарци – Посета на локација на ФЕЦ. Варијантите за приклучување изработени, прегледани интерно, испратени до инвеститорот и потврдени од него.
38. Приклучок на ФЕЦ Брод Гнеотино – Во 2023 година нема активности.
39. Приклучок на ФЕЦ Гнеотино. По пристигната дополнителна документација испратени се забелешки од прегледот.
40. Приклучок на ФЕЦ Пелагонија, Доставени документи на проверка до ССПРА. Одржан состанок со инвеститорот во врска прегледот и консултација во однос на документацијата.
41. Приклучок на ФЕЦ Свети Николе. Инвеститорот достави дополнителна документација и по прегледот се потврдени техничките податоци, но е побарано да достават услови за планирање на простор (опфатот на ФЕЦ е на државно земјиште) или одлука на ВРСМ за стратешки инвеститор.
42. Приклучок на ФЕЦ Сушица. Побарани дополнителни податоци за имотот на локацијата на ФЕЦ.
43. Приклучок на ФЕЦ Копаница – Во 2023 година нема активности.
44. Приклучок на ФЕЦ Нова Брезница. Инвеститорот достави kml опфат од ФЕЦ. Одобрени иницијативи за урбанистички планови, од општина Сопиште, за локација Говрлево и Нова Брезница. Потврда од општина Сопиште за одобрување на иницијативи за урбанизам (арх.бр.11-6399 од 31.10.2023).
45. Приклучок на ФЕЦ Извор, Достава на техничка документација.
46. Приклучок на ФЕЦ Куманово 1, Простигнати технички податоци и потврдени од МЕРСО со барање административни податоци за компанијата. Доставен од инвеститорот заверен образец за приклучување на преносна мрежа арх.бр.11-4045 од 04.07.2023.
47. Приклучок на ФЕЦ Куманово 2, Простигнати технички податоци и потврдени од МЕРСО со барање административни податоци за компанијата. Доставен од инвеститорот заверен образец за приклучување на преносна мрежа арх.бр.11-4046 од 04.07.2023.
48. Приклучок на ФЕЦ Мегленци. Прегледана документацијата, испратени забелешки од прегледот на документацијата и побарани дополнителни податоци за имотот на локацијата на ФЕЦ.
49. Приклучок на ФЕЦ и Биогаз Бистренци. Проверка на податоците и испратени забелешки од проверката на податоците. Одржан состанок со инвеститорот, испратени и добиени дополнителни податоци за имотот на локацијата на ФЕЦ.
50. Приклучок на ФЕЦ Дабиле – Струмица, Проверка на документацијата, испратени забелешки од документацијата и пристигната дополнителна документација. Преглед на дополнителната документација и испратени забелешки на дополнителната документација.
51. Приклучок на ФЕЦ Пелагонија 2. Проверка на документацијата и испратени забелешки од проверката на документацијата до инвеститорот.
52. Приклучок на ФЕЦ Веселчани – Во 2023 година нема активности.

Во продолжение е дадена Табела 6 со податоци за вид на приклучок (ФЕЦ), инвеститор, регион, номинална моќност и во која фаза се наоѓа барањето за приклучок на електропреносната мрежа.

Табела 6. Фаза на постапка на ФЕЦ

		Инвеститор	Регион	Номинална моќност	Фаза - за потрошувачи и производители на ЕЕ по Закон за енергетика - за производители на ЕЕ
ФЕЦ - Фотонапонски Електрични Централни					
1	ФЕЦ Новаци	МЕЈ ЕНЕРѢИ	Битола	50 MW	5 Фаза - Завршен приклучок
2	ФЕЦ Осломеј За (ЈПП со ЕСМ)	ОСМ СОЛАР	Осломеј	50 MW	5 Фаза - Завршен приклучок
3	ФЕЦ Осломеј 36 (ЈПП со ЕСМ)	Фортис ЕнерѢи	Осломеј	50 MW	3 Фаза - Договор и Проектна документација
4	ФЕЦ ЕрѢелија*	ЕНЕРѢИ ФАНЕСИНГ ТИМ	Свети Николе	80 MW	3 Фаза - Договор и Проектна документација
5	ФЕЦ Окта	Окта	Скопје	12 MW	3 Фаза - Договор и Проектна документација
6	ФЕЦ Битола 2	ЕСМ	Битола	60 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
	ФЕЦ Битола 3			100 MW	
7	ФЕЦ Дуброво ИГМ	ИГМ ТРЕЈД	Дуброво	80 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
8	ФЕЦ Долнени	Гранд Солар	Прилеп	310 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
9	ФЕЦ Арматуш	Италиан Солар ЕнерѢи	Битола	29 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
10	ФЕЦ Скандалци	АлбаенерѢи	Штип	450 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
11	ФЕЦ Стипион*	ОСТРО СОЛАР	Штип	400 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
12	ФЕЦ Долни Балван*	РИНУАБЛ ПАУЕР	Штип	85 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
13	ФЕЦ Сушево 1	Сушево 1 ДООЕЛ Скопје	Штип	100 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
14	ФЕЦ Добромври	СоларВАТ	Битола	30 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
15	ФЕЦ Пехчево*	ХЕК СОЛАР МК ДООЕЛ, Скопје	Пехчево	70 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
16	ФЕЦ Готен	Готен Солар	Берово	80 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
17	ФЕЦ Новаци 2	Интернерго СОЛ	Битола	30 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
18	ФЕЦ Сушево 2	М ЕнерѢи Грууп Ник Скопје	Штип	30 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
19	ФЕЦ Слатина	АРТЕМИС ГРОУП ДОО - Скопје	Штип	75 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
20	ФЕЦ Пробиштип 1	Скај Солар ДОО Скопје	Пробиштип	110 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
	ФЕЦ Пробиштип				
	ФЕЦ Чашица				
	ФЕЦ Бучиште				
21	ФЕЦ Димонце	Јофатекс	Кратово	40 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
22	ФЕЦ Бања	М ЕнерѢи Грууп Ник Скопје	Кочани	17.55 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
23	ФЕЦ Сушево ГИМ	ГИМ	Штип	50 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
24	ФЕЦ Арматуш 2	Виен ЕнерѢи ДООЕЛ Скопје	Битола	30 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
25	ФЕЦ Пробиштип 2	ДАМ ЕнерѢи ДОО Скопје	Пробиштип	200 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
26	ФЕЦ Битола 4	Еуроеса ЕнерѢи ДОО Скопје	Битола	50 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
27	ФЕЦ Балдовенци*	Балкан РеѢуабл Инвестмент	Битола	120 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
28	ФЕЦ Убого	ЕПИК ПОВЕР ИНЖЕНЕРИНГ	Штип	600 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
29	ФЕЦ Стругово	ЕН-ЦИ БИОЕНЕРГЕТИКА Охрид	Сопотница	24 MW	3 Фаза - Овластување, Студија и РСППМ
30	ФЕЦ Неготино	Градба 2022 ДООЕЛ	Неготино	99 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
31	ФЕЦ Сушево 3	М ЕнерѢи Грууп Ник Скопје	Штип	35 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
32	ФЕЦ Дуброво 2	ЕМК Малихидроелектрани	Дуброво	40 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
33	ФЕЦ Демир Капија	МИТ СОЛАР ДООЕЛ	Демир Капија	52 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
34	ФЕЦ Фотоника	Енерсолар Естејт 21 ДООЕЛ	Битола	35.5 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
35	ФЕЦ Пелагонија 1	Интер Дигитал	Битола	34 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
36	ФЕЦ Троло	АСИ Трејд	Пробиштип	100 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
37	ФЕЦ Соколарци	Балкан Солар Грууп	Кочани	400 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
38	ФЕЦ Брод Гнеотино	ЕСМ	Битола	100 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
39	ФЕЦ Гнеотино	Фортис	Битола	29 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
40	ФЕЦ Пелагонија	Настел - Зик Пелагонија	Битола	63 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
41	ФЕЦ Свети Николе	Тхемис Солар Парк	Штип	130 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
42	ФЕЦ Сушица	ДПТУ Бојана ЕнерѢи ДОО	Струмица	40 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
43	ФЕЦ Копаница	Копаница ЕнерѢи ДООЕЛ Скопје	Скопје	120 MW	2 Фаза - Анализа и Прелиминарна
44	ФЕЦ Нова Брезница	ЕПИК СОЛАР ИНТ	Скопје	391 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
45	ФЕЦ Извор	Викторија Повер	Велес	400 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
46	ФЕЦ Куманово 1	Агата ТурѢија	Куманово	100 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
47	ФЕЦ Куманово 2	Агата ТурѢија	Куманово	100 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
48	ФЕЦ Мегленци	Елите ЕнерѢија	Битола	261 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
49	ФЕЦ Бистренци	Артек Био ЕнерѢија ДООЕЛ СКОПЈЕ	Кавадарци	21 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
50	ФЕЦ ДабиѢе - Струмица	Хелиоцентрум ДООЕЛ Струмица	Струмица	126 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
51	ФЕЦ Пелагонија 2	Пелагонија Фотон	Битола	40 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
52	ФЕЦ Веселчани	Еко Солар Пауер	Прилеп	20 MW	1 Фаза - Барање за приклучување, ВП
			Вкупно ФЕЦ	6,149 MW	

Извор: Извештај за работа за 2023 година, Служба за приклучоци, стр.6

3.5. Координација и соработка со други оператори на електропреносни системи и учество во работата на регионални и меѓународни организации.

Во рамките на своите надлежности, согласно точка 4, став 1 алинеја 4 од Програмата за усогласеност, Службеникот за усогласеност ги следеше и редовно беше информиран за активностите во насока на координација и соработка на МЕРСО АД со другите оператори како и учество во работата на регионалните и меѓународни организации.

Своите активности во меѓународни организации и здруженија МЕРСО ги реализира преку активното учество во работните и регионалните групи како и во комитетите на ENTSO-E, Европската Енергетска Заедница, СММ контролниот блок и др.

Вработените во Одделот за управување со ЕЕС, активно учествуваат во повеќе работни групи од меѓународен карактер. Работата во овој Оддел тесно е поврзана со користење на европската регулатива, членството во ENTSO-E и соседните Систем Оператори.

Дел од состаноците се реализирани со директно присуство, а дел од нив се одржани online.

ENTSO-E, Европската мрежа на Преносните Систем Оператори, е составена од 42 Систем Оператори за пренос на електрична енергија (ТСО) од 35 земји од цела Европа. Членовите на ENTSO-E имаат за цел воспоставување на либерализиран пазар на енергија и обезбедување на негово оптимално функционирање и интеграција на обновливи извори на енергија во енергетскиот систем на Европа. ENTSO-E е посветена да развие најсоодветни методологии во врска со развојот електроенергетскиот систем, истовремено одржувајќи ја безбедноста на снабдувањето. Иновациите, пристапот заснован на пазарот, фокусот врз клиентите, фокусот на засегнатите страни, безбедноста на снабдувањето, флексибилноста и регионалната соработка се клучни за агендата на ENTSO-E.

Работата на ENTSO-E е организирана во четири комитети, кои се состојат од повеќе работни и регионални групи во кои членуваат вработените од Одделот за управување со ЕЕС:

1. Комитет за управување на системот (System Operations Committee)
2. Комитет за пазарните функции на системот (Market Committee)
3. Комитет за развој на системот (System Development Committee)
4. Комитет за истражување и иновации (Research Development & Innovation Committee)

3.6. Следење на работата на Управниот Одбор

Во насока на следење на реализацијата на сите процеси, Службеникот за усогласеност преку секојдневно следење на работењето на сите структури на Компанијата, спроведе анализа на актите и документите кои беа носени од Управниот одбор, активно вклучувајќи се во нивното носење со свои сугестии и забелешки. Констатирано е дека при носењето на сите акти и документи е почитувано начелото на транспарентност и независност во нивното носење и притоа не се констатирани значителни отстапувања во спроведувањето на Програмата за усогласеност. Имајќи во предвид дека согласно утврдената практика во соработката со Управниот Одбор, Службеникот за усогласеност присуствуваше на сите седници на Управниот Одбор и сите негови забелешки и насоки во однос на работењето, како и мерки за идно постапување се разгледувани и вклопувани во конечните документи и одлуки донесени од нивна страна.

И покрај тешкотиите во работењето предизвикани од глобалната енергетска криза, како и конфликтот во Украина, Управниот Одбор успеа да ја задржи својата функционалност во текот на целата година. Во текот на 2023 година се одржани 41 седница на Управниот Одбор. Службеникот за усогласеност присуствуваше на сите седници и даваше активен придонес во работењето во делот на своите надлежности. Може да се констатира дека сите тие седници се спроведени и водени во согласност со процедурите и дека не се забележани неправилности во работењето во однос на независноста во работењето и одлучувањето, при што се разгледувани

и одобрувани документи и одлуки важни за работењето на Друштвото, а како позначајни се издвојуваат следните:

- Разгледан е и усвоен Годишниот план за работа за 2024 година на АД МЕПСО доставен од Кабинетот на Генералниот Директор со допис со арх.бр.01-7636 од 18.12.2023 година.
- Управниот Одбор го разгледа и усвои Планот за јавни набавки за 2024 година на АД МЕПСО доставен со допис со арх.бр. 11-7453 од 11.12.2023 година.
- Усвоен е Годишниот финансиски извештај за работењето на АД МЕПСО за 2022 година, доставен со арх.бр.01-1365 од 27.02.2023 год. Се задолжува Секторот за финансиски работи истиот да го достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото.

Усвоена е Годишната сметка за остварените производно-финансиски резултати за 2022 година на АД МЕПСО со арх. број 05-1215 од 28.02.2023 год. со следниот финансиски резултат:

○ Вкупен приход	12.395.193.498,00	денари
○ Вкупни расходи	11.004.698.513,00	денари
○ Добивка пред оданочување	1.390.494.985,00	денари
○ Данок од добивка	150.757.677,00	денари
○ Добивка по оданочување	1.239.737.308,00	денари

Се задолжи Секторот за финансиски работи Годишната сметка да ја достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото.

На ден 27.12.2023 година се одржа Годишно Собрание на акционери на АД МЕПСО во државна сопственост Скопје за 2022 година на кое акционерот Министерството за транспорт и врски на РСМ донесе Одлуки со кои ги одобри годишната сметка на Друштвото за 2022 година и консолидираната годишна сметка на Друштвото за 2022 година, ги одобри годишниот финансиски извештај и консолидираниот финансиски извештај за 2022 година, го одобри Годишниот Извештај за работењето на Друштвото во 2022 година, поединечно го одобри работењето на секој член на Управниот и Надзорниот одбор на Друштвото за 2022 година, назначи овластен ревизор за деловната 2023 година и донесе одлука за распределба на добивката која е остварена во деловната 2022 година.

Акционерот со Одлука бр.02-5745/19 од 28.12.2023 година ја усвои годишната сметка за остварените производно-финансиски резултати за 2022 година на АД МЕПСО во државна сопственост Скопје со следниот финансиски резултат:

- Вкупни приходи	12.395.193.498,00 денари
- Вкупни расходи	11.004.698.513,00 денари
- Добивка пред оданочување	1.390.494.985,00 денари
- Данок од добивка	150.757.677,00 денари
- Добивка по оданочување	1.239.737.308,00 денари

Акционерот со Одлука бр.02-5745/24 од 28.12.2023 година ја распореди добивката по годишната сметка за 2022 година на АД МЕПСО со следната намена:

- Добивка пред оданочување	1.390.494.985,00 денари
- Данок од добивка	150.757.677,00 денари
- Добивка по оданочување	1.239.737.308,00 денари
- Задолжителна општа резерва	
5% од нето добивката	61.986.865,00 денари
- Акумулирана добивка	1.177.750.443,00 денари

Со одлука на Управниот Одбор бр.02-3372/2-1 од 29.05.2023 година, Операторот на електро-преносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје како носител на лиценцата за пренос на електрична енергија одобрува:

- Регулиран максимален приход за 2023 година од 3.014.981.263 денари
- Регулирана просечна тарифа за вршење на регулирана дејност пренос на електрична енергија за 2023 година од 0,4778 денари за пренесен киловатчас електрична енергија, за планирани пренесени количини на електрична енергија од 6.310.771.000 kWh.

Управниот Одбор донесе Одлука за усвојување на Извештаите од независните ревизори, Ревизорската куќа А&БА Групп ДООЕЛ, Скопје за финансиското работење на АД МЕПСО, во деловната 2022 година, заведени под архивски број 05-3220 на 22.05.2023 година и тоа:

- Посебни финансиски извештаи и Извештај на независниот ревизор на АД МЕПСО со состојба на ден 31.12.2022 година и
- Консолидиран финансиски извештај и Извештај на независниот ревизор на АД МЕПСО со состојба на ден 31.12.2022 година.

Дадено е задолжение на Секторот за финансиски работи извештаите да ги достави на разгледување и одобрување до Надзорниот Одбор на Друштвото, како и да подготви редуциран Извештај во писмена форма кој произлегува од Извештајот на Ревизорската куќа А&БА Групп ДООЕЛ.

На 69-та седница одржана на 31.10.2023 година, Управниот одбор на Друштвото донесе Заклучок со кој ја разгледа Информацијата од Секторот за ИТ и ТК доставена со допис со архивски број 08-6259 од 25.10.2023 година за спроведување на две презентации-обуки за вработените на АД МЕПСО на тема сајбер безбедност, согласно Заклучокот на Владата на РСМ бр.41-7004/5 од 26.09.2023 година за бесплатна онлајн обука поврзана со проектот „Сајбер хигиена“.

На 77-та седница одржана на 22.12.2023 година, Управниот одбор на Друштвото донесе Одлука за измена и дополнување на Правилникот за систематизација на работните места на Операторот на електропреносниот систем на РСМ, Акционерско Друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем во државна сопственост, Скопје УО бр.02-4992/2-1 од 31.07.2018 година со која се прифати Барањето со архивски број 04-7769 од 21.12.2023 година, поднесено од Секторот за ИТ и ТК за отварање на ново работно место во Секторот за ИТ и ТК, Службеник за Сајбер безбедност.

- Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои Финансикиот План на АД МЕПСО за 2024 година, заведен со арх.бр.05-7454 на 11.12.2023 година.
- Управниот Одбор на АД МЕПСО ја разгледа и усвои Предлог-Годишната инвестициона програма на Друштвото за 2024 година, доставена со арх.бр.11-6927 на 21.11.2023 година.
- Управниот Одбор на АД МЕПСО ја разгледа и усвои Предлог-инвестиционата програма на Друштвото за периодот 2025-2028 година, доставена со арх.бр.11-6926 од 21.11.2023 година.
- Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои Годишниот план за останати потреби на набавки на АД МЕПСО за 2024, доставен со арх.бр.11-7300 на 04.12.2023 година.
- Управниот Одбор на АД МЕПСО го разгледа и усвои предложениот План за останати потреби на набавки на АД МЕПСО за 2025-2026, доставен со арх.бр.11-7301 на 04.12.2023 година.
- Управниот Одбор го разгледа и усвои Планот за развој на електропреносниот систем за период 2023-2032 година, доставен од Одделот за инвестиции и развој со допис со арх.бр.11-1712 на 14.03.2023 година.
- Управниот Одбор го разгледа и усвои Годишниот План за работа на АД МЕПСО за 2024 година, доставен со допис бр.01-7636 на 18.12.2023 година.
- Управниот Одбор го разгледа и усвои Плант за јавни набавки за 2024 година, доставен со допис со арх.бр. 11-7453 на 11.12.2023 година.

Со одлука на Управниот Одбор бр.02-7258/1-1 од 01.12.2023 година, Операторот на електропреносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем, во државна сопственост, Скопје како носител на лиценцата за пренос на електрична енергија одобрува:

- Регулиран максимален приход за 2024 година од 2.968.605.611,00 денари
- Регулирана просечна тарифа за вршење на регулирана дејност пренос на електрична енергија за 2024 година од 0,5037 денари за пренесен киловатчас за планираните пренесени количини од 5.893.497.000 kWh електрична енергија.

3.7. Следење на реализацијата на капитални инвестиции

Имајќи го во предвид значењето на капиталните инвестиции од аспект на стабилност на електропреносниот систем на АД МЕПСО, како и влијанието на реализацијата на капиталните инвестиции врз утврдување на тарифа за вршење на регулирана дејност пренос на електрична енергија од страна на РКЕВУ, е важно да се следи реализацијата на инвестициите согласно ГИП.

Имено во изминатиот период се започнати поголем број на проекти кои се однесуваат на рехабилитација и модернизација на енергетската инфраструктура, како и во делот на дигитализација и управување на системите, но како позначајни инвестициски проекти во енергетската инфраструктура што ги реализира АД МЕПСО во 2023 година се следниве:

1. ПРОЕКТ "МЕПСО: МАКЕДОНИЈА – АЛБАНИЈА ПРЕНОС ФАЗА 1" Заем бр. 46274 ЕБОР

- ЛОТ 1 - 400 KV ДВ ОД 400/110 KV ТС БИТОЛА 2 ПРЕКУ 400/110 KV ТС ОХРИД ДО МАКЕДОНСКО/АЛБАНСКА ГРАНИЦА, и
- ЛОТ 2 - 400/110 KV ТС ОХРИД И ПРОШИРУВАЊЕ НА ТС БИТОЛА 2
- КОМПОНЕНТА 5: НАБАВКА И МОНТАЖА НА ОПРЕМА ЗА 400/110 KV ТС ДУБРОВО

2. ПРОЕКТ "РЕВИТАЛИЗАЦИЈА И МОДЕРНИЗАЦИЈА НА ПРЕНОСНАТА МРЕЖА И УПРАВУВАЊЕ СО ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКИОТ СИСТЕМ" Заем бр. 44114 ЕБОР

○ КОМПОНЕНТА 1 – ОПРЕМА ЗА ТРАФОСТАНИЦИ

- ЛОТ 1 - РЕХАБИЛИТАЦИЈА НА ТС СКОПЈЕ 4
- ЛОТ 2 - РЕХАБИЛИТАЦИЈА НА ТС БИТОЛА 2
- ЛОТ 5 – ОПРЕМА ЗА РЕКОНСТРУКЦИЈА НА ТС БИТОЛА 2
- ЛОТ 2А - ВИСОКОНАПОНСКА ОПРЕМА – НАБАВКА НА ВИСОКОНАПОНСКИ РАСТАВУВАЧИ
- ЛОТ 3 - РЕЛЕЈНА ЗАШТИТА

○ КОМПОНЕНТА 3 – ОПТИЧКА МРЕЖА

- ЛОТ 2 - НАБАВКА И ИНСТАЛАЦИЈА НА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИСКА ОПРЕМА И ДАЛЕЧИСКИ ВИДЕО НАДЗОР НА ТС-И
- ЛОТ 3 - ОПРЕМА И ИЗГРАДБА НА ПОДЗЕМНА ИНСТАЛАЦИЈА ЗА ОПТИЧКО ПОВРЗУВАЊЕ

○ КОМПОНЕНТА 4 - РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НА ДАЛЕКУВОДИ

- ЛОТ 1 - РЕКОНСТРУКЦИЈА НА 110 KV ДВ ТС БИТОЛА 1 - ТС ПРИЛЕП 1
- ЛОТ 2 - РЕКОНСТРУКЦИЈА НА 110 KV ДВ ТС ВЕЛЕС - ТС ОВЧЕ ПОЛЕ
- ЛОТ 3 - РЕКОНСТРУКЦИЈА НА 110 KV ДВ ТС СКОПЈЕ 4 - ТС ВЕЛЕС
- ЛОТ 4 - РЕКОНСТРУКЦИЈА НА 110 KV ДВ ТС ШТИП - ТС ОВЧЕ ПОЛЕ
- ЛОТ 5 – РЕКОНСТРУКЦИЈА НА 110 KV ДВ ТС БУНАРЦИК – ТС МИЛАДИНОВЦИ
- ЛОТ 7 - РЕКОНСТРУКЦИЈА НА 110 KV ДВ ТС КИЧЕВО-ТС СОПОТНИЦА-ТС БИТОЛА1

3. ПРОЕКТ ECSEE APL3 – Заем IBRD 48140 и IBRD 80440

- 400 KV ДВ ТС ШТИП – МАКЕДОНСКО/СРПСКА ГРАНИЦА
- 2X110 KV ДВ ТС БИТОЛА 3 – ТС БИТОЛА 4

4. ПРОЕКТ: MEPSO Rehabilitation and Control Project, EBRD Loan Number 44114, Contract: Supply and Installation of Telecommunication Equipment and Remote Monitoring of substation. Во сите енергетски и трансформаторски објекти во државата (65 објекти) извршена е испорака на опрема и нејзино асемблирање. Опремата е монтирана, извршено е нејзино поврзување и конфигурирање и истата е пуштена во работа. Во тек е финално тестирање (Site Acceptance and Commission Tests) на телекомуникациската мрежа и системот како целина, и по која се пуштени во пробна работа критични сервиси за потребите на АД МЕПСО.

Генерално оценка е дека на дел од проектите динамиката на реализација не се одвива според динамичкиот план пред се поради растот на цените на компонентите на проектите (материјали, енергенси, работна рака и слично) кое се должи пред се од здравствената криза, енергетската криза, конфликтот меѓу Русија и Украина, како и воените дејствија и настаните во појасот Газа (Изреал и Палестина). Детални информации за секој проект (активности, статус, динамика и слично) може да се видат во Извештајот за работа на Одделот за Развој и Инвестиции за 2023 година на АД МЕПСО. Во доменот на своите надлежности и стекнатото искуството од страна на Службеникот за усогласеност се даваа предлози и сугестии за надминување на одредени проектни ризици во функција на успешна реализација на проектите.

Проектите: ЛОТ 1 - 400 kV ДВ од 400/110 kV ТС БИТОЛА 2 ПРЕКУ 400/110 kV ТС ОХРИД ДО МАКЕДОНСКО/АЛБАНСКА ГРАНИЦА и ЛОТ 2 - 400/110 kV ТС ОХРИД И ПРОШИРУВАЊЕ НА ТС БИТОЛА 2, не се реализираат со утвдената динамика поради одредени слабости на изведувачите произлезени од Covid кризата и енергетската криза, кое се должи пред се од порастот на цените на материјалите и работната рака. Од страна на УО на АД МЕПСО и менаџерите на проектите во соработка со ЕБРД се прават напори да се усогласат новите барања за цени од страна на изведувачите врз основа на пресметка согласно правилата и формулите кои се меѓународно прифатени базирани на статистички податоци за пораст на цени во Република Северна Македонија.

Исто така треба да се забележи дека започна процесот за набавка на нова SCADA/EMS. Избран е консултант (согласно MoM between RTI international and MEPSO, како и согласно Terms of References for the consultant to support the preparation of the Technical Specification for the SCADA/Energy Management System) и формирана е работна група составена од вработени во Подружница ОЕПС.

Воедно започнати се голем број на постапки, активности, соработки во делот на идентификација на проекти, како и во делот на соработка со банки и EU Delegation во делот на финансирање на проекти, соработка со ENTSO-E, EnCS, TRINITY, USAID, GIZ и други. Воедно се следи и унапредува Системот согласно меѓународниот стандард ISO 9001:2015. Изготвување и комплетирање на целокупната документација согласно барањата на системот на менаџмент со квалитет односно стандардот ISO 9001:2015. Од 25.10.2023 година започната е нова Интерна проверка за 2023 година, каде со секој носител на процедура ќе се разговара и ќе се утврди исполнување/неисполнување на барањата од стандардот ISO 9001:2015. Како и целосно почитување на стандардите за трансформаторите, електропреносниот систем (далекуводи, столбови и друга заштитна и управувачка електрична опремата).

3.8. Енергетска криза – состојби и мерки

Имајќи го во предвид конфликтот меѓу Русија и Украина, како и воените дејствија и настаните во појасот Газа (Изреал и Палестина) дополнително ја влоши состојбата со енергетската криза која предизвика големи потреси во економијата, пред се предизвика раст на цените што се рефлектираше на инфлацијата. Ова влијание на енергетската криза неповолно се одрази и на Република Северна Македонија, каде што Владата донесе Одлука со која ја продолжи кризната состојба до крајот на април 2023 година. Во истиот период се воведени и започнале да важат и мерките за штедење на ЕЕ со важност до март 2023 година.

Земајќи го предвид горенаведеното, а со цел за преземање на соодветни мерки и активности во насока на обезбедување на функционалност на електропреносниот систем АД МЕПСО беше во координација со енергетската асоцијација на преносни систем оператори – ENTSO-E, при што се почитуваа сите насоки и препораки кои доаѓаа од комитетите на ENTSO-E.

Во оваа насока, АД МЕПСО во 2023 година предлагаше сите енергетски чинители во државата да направат соодветни планови за производство/потрошувачка на електрична енергија според кој реално ќе биде обезбедена адекватноста на нашиот електроенергетски систем во претстојниот период, односно потрошувачката да биде задоволена со производство /увоз на електрична

енергија. Земајќи ги предвид последиците предизвикани од војната во Украина во делот на можност за набавка на енергенси (гас, мазут, јаглен), како и актуелната состојба со нивото на акумулациите, се зголемува неопходноста од навремено започнување на постапките за да се обезбедат потребните ресурси со цел да се оствари што поголем процент на домашно производство на електрична енергија. За електричната енергија која нема да може да се произведе во нашата земја потребно е навремено склучување на договори за увоз на истата. Со наведените планови и активности, покрај другото ќе бидат обезбедени и системските резерви. Истотака се превземаа сите неопходни мерки во насока на тоа Балансно одговорните страни редовно да ги доставуваат своите планови согласно потпишаните билатерални договори, т.е БОС од отворениот пазар да обезбедат доволно енергија за своите клиенти.

Во изминатата година АД МЕПСО континуирано ја следеше состојбата на енергетскиот сектор во државата, регионот и Европа и согласно податоците со кои располага и во рамките на своите надлежности доколку процени дека се можни нарушувања во однос на движењето на цените на берзите во регионот, начинот на номинирање од страна на поедини снабдувачи, движењето на нивото на акумулациите и производството на електрична енергија од термо базата и користењето на системските резерви, навремено доставуваше информации до надлежните институции. За таа цел АД МЕПСО предлагаше одржување редовни состаноци со енергетските компании и РКЕ, заедно со претставниците на Владата на Република Северна Македонија, Министерството за транспорт и врски и Министерството за економија како би можело навреме да се превенираат евентуални пореметувања во електроенергетскиот сектор на нашата држава.

Согласно законските обврски, а со цел да се обезбеди сигурен и непречен пренос на електрична енергија посебно за зимскиот период, АД МЕПСО ги презема сите неопходни активности меѓу кои:

- Навремено ги заврши сите предвидени ремонтно-ревизиони активности и целосно ја подготви и стави во функција електропреносната мрежа со цел овозможување на вршење на енергетската дејност пренос на електрична енергија и управување со електропреносниот систем за зимскиот период.
- Го стави максималниот расположив капацитет на интерконективните водови на располагање на учесниците на пазарот и навремено ги спроведе сите планирани аукции за алокација на расположиви прекугранични преносни капацитети со што се овозможува увоз-извоз или транзит на ЕЕ низ нашиот ЕЕС.
- Организира аукции на системски услуги со цел обезбедување на потребните капацитети на балансна енергија за 2023 година согласно Планот за набавка на системски услуги. Исто така, во случај на недостаток од балансни услуги на домашниот пазар, побаруваше дополнување на потребните количини од регионалниот пазар. Потпишан е договор за размена на балансна енергија на регионален пазар.
- Ги обезбеди потребните количини на ЕЕ за покривање на загубите во преносната мрежа за 2023 година.

Исто така во текот на 2023 година на web страницата на АД МЕПСО се објавени и редовно ажурирани сите информации кои треба да бидат достапни до корисниците на преносната мрежа согласно Правилата за формата, содржината и динамиката на доставување и објавување на податоците наведени во Член 82 став 5 од Законот за енергетика. На овој начин се изврши систематизирање на податоците кои треба да бидат достапни на корисниците на преносната мрежа. Покрај овие податоци на web страницата на АД МЕПСО се објавуваат и редовно се ажурираат сите податоци и информации кои ОЕПС, согласно Законот за енергетика и подзаконските акти од овој домен, а воедно податоците се објавени и на: платформата за транспарентност на ниво на ЕНТСОЕ и платформата за Market monitoring на РКЕ.

3.9. Соработка со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа и стратешко планирање и развојни анализи

Во рамките на своите овластувања и согласно одредбите од Правилникот за работењето, овластувањата, правата и обврските на Службеникот за усогласеност, во својата работа и редовни активности во 2023 година Службеникот за усогласеност посебен акцент стави на комуникацијата и соработката со Службата за Оперативен контролинг, план и анализа, Службата за внатрешна ревизија и Службата за стратешко планирање и развојни анализи.

3.9.1. Соработка со Службата за оперативен контролинг, план и анализа

Во текот на 2023 година, до Службата за оперативен контролинг, подружниците/секторите постапувајќи по Планот за јавни набавки за 2023 на АД МЕПСО, доставија 103 Барања за започнување на постапки за јавни набавки од вкупно планирани 207. Вкупно се склучени 98 договори помеѓу АД МЕПСО и други договорни страни (компанији), а воедно е ажурирана и Дата базата во која се евидентирани склучените Договори помеѓу АД МЕПСО и носителите на Договорите по објавени јавни набавки.

Во оваа дата база се евидентирани и Договори за постапки во реализација – довршување на постапки на јавни набавки започнати пред и во 2023 година за кои е пропишана примена на ЗЈН. Преку оваа Дата база континуирано се следи реализацијата на секој поединечен договор за потребите на Службата за оперативен контролинг. Службата за оперативен контролинг, врши редовно следење на постапките за Јавни набавки, по доставени барања за јавна набавка во 2023 година во координација со Одделот за комерцијални работи.

Исто така, во текот на 2023 година, Службата за оперативен контролинг, изработи преглед на реализација на Годишната инвестициона програма (ГИП) за 2023 година, Годишниот план за останати потреби (ОПН) за 2023 година и потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за 2023 година, како и за секој квартал од 2023 година.

Службата за оперативен контролинг, постапуваше по доставените барањата за пренамена на средства, односно измена и дополна на Годишната инвестициона програма, Планот за останати потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за тековната 2023 година.

Согласно тековните потреби на подружниците и секторите и врз основа на доставените барања беа реализирани вкупно 46 барања за пренамена на средства. Истите се евидентирани во Базата за евиденција на изготвени барања за пренамена (измени и дополнување).

По донесувањето на Одлуки за пренамена на средства од страна на Управниот Одбор на АД МЕПСО, Годишната инвестициона програма, Планот за останати потреби и Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за тековната 2023 година, се ажурирани.

Согласно направените измени доставени беа ажурирани верзии до сите организациони единици. Врз основа на направените измени во Планот за јавни набавки на АД МЕПСО за 2023 година (ПЈН), Службата за комерцијално работење во координација со Службата за оперативен контролинг, последната верзија на ПЈН го објави на веб страната на Бирото за јавни набавки.

Службата за оперативен контролинг редовно изготвуваше квартални, годишни извештаи и план за работењето на АД МЕПСО ги доставуваше на разгледување и усвојување до Управниот одбор на АД МЕПСО и Надзорниот одбор на АД МЕПСО.

Во овој период изготвени се оперативни template-и за подготвување на Годишната инвестициона програма за 2024 година, Инвестиционата програма за 2025-2028 година, Годишниот план за останати потреби на набавки за 2024 година, Планот за останати потреби на набавки за период 2025-2026 година и Планот за јавни набавки за 2024 година на АД МЕПСО и истите се доставени до подружниците/секторите за пополнување.

Остварени се повеќе работни средби и состаноци со претставници од подружниците/секторите на кои е презентираан начинот на пополнување и изготвување на плановите.

По добивање на пополнетите планови и нивно консолидирање и унифицирање, повторно се реализирани состаноци со директорите на подружниците/секторите на кои е направена оптимизација на плановите и конечно договорени сите детали.

Врз основа на претходно наведеното треба да се потенцираат следниве активности и тоа:

- Изработена е Предлог Годишната инвестициона програма за 2024 година и доставена до УО со архивски број 11-6927 од 21.11.2023 година.
 - Управниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-6960/5 од 22.11.2023 година.
 - Надзорниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7127/3 од 28.11.2023 година
- Изработена е Предлог Инвестициона програма за период 2025-2028 година и доставена до УО со архивски број 11-6926 од 21.11.2023 година.
 - Управниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-6960/6 од 22.11.2023 година.
 - Надзорниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7124/4 од 28.11.2023 година.
- Изработен е Предлог Годишниот план за останати потреби на набавки во 2023 година и доставен до УО со архивски број 11-7300 од 04.12.2023 година.
 - Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7352/3 од 05.12.2023 година.
 - Надзорниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7417/2 од 07.12.2023 година
- Изработен е Предлог Планот за останати потреби на набавки во 2025-2026 година на АД МЕПСО и доставен до УО со архивски број 11-7301 од 04.12.2023 година.
 - Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7352/4 од 05.12.2023 година.
 - Надзорниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7417/3 од 07.12.2023 година.
- По усвојувањето на Годишната инвестициона програма (ГИП) за 2024 година, Инвестиционата програма за период 2025-2028 година, Годишниот план за останати потреби (ОПН) за 2024 година и Планот за останати потреби на набавки во 2025-2026 година АД МЕПСО, Службата го изготви Предлог План за јавни набавки на АД МЕПСО за 2024 година кој е доставен до УО со архивски број од 11-7453 од 11.12.2023 година.
 - Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7456/3 од 11.12.2022 година.
 - Надзорниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7954/2 од 26.12.2023 година.
- Во овој период изработен е Годишниот план за работа на АД МЕПСО за 2024 година и доставен е до УО со архивски број 01-7636 од 18.12.2023 година.
 - Управниот одбор на АД МЕПСО го разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7801/2 од 22.12.2023 година.
 - Надзорниот одбор на АД МЕПСО ја разгледа и одобри со Одлука со архивски број 02-7954/3 од 26.12.2023 година.

Во текот на 2023 година, Службата за оперативен контролинг ги изработи извештаите за работењето на АД МЕПСО, и тоа:

- Годишен извештај за работењето на АД МЕПСО за 2022 година
- Квартален извештај за работењето на АД МЕПСО за период 01.10.2022 до 31.12.2022 година (Q4 2022)
- Квартален извештај за работењето на АД МЕПСО за период 01.01.2023 до 31.03.2023 година (Q1 2023)
- Квартален извештај за работењето на АД МЕПСО за период 01.04.2023 до 30.06.2023 година (Q2 2023)
- Квартален извештај за работењето на АД МЕПСО за период 01.07.2023 до 30.09.2023 година (Q3 2023)

Горенаведените извештаи за работењето на АД МЕПСО во тековната 2023 година се одобрени со одлуки од страна на Управниот одбор на АД МЕПСО и Надзорниот одбор на АД МЕПСО.

Службата за оперативен контролинг, учествуваше во изготвувањето на материјалите поврзани со Барањето за определување на регулиран максимален приход и регулирани просечни тарифи за регулираната дејност пренос на електрична енергија кои беа доставени до Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги, во делот на планирани инвестиции, реализирани инвестиции и пресметка на планирана амортизација за планираните инвестиции согласно планираната динамика на завршување на истите.

Претставници од Службата за оперативен контролинг земаа учество на Македонскиот енергетски форум, МЕФ 2023, што се одржа на 30 и 31 мај 2023 година година во Скопје. Тема на форумот беше: “Зајакнување на триаголникот „Политика-Финансии-Енергетска технологија“ за енергетска отпорност и зелена транзиција”.

Службата за оперативен контролинг во текот на 2023 година следеше Microsoft официјална обука – PL-300: Microsoft Power BI Data Analyst за која се добиени Microsoft сертификати.

3.9.1. Соработка со Службата за стратешко планирање и развојни анализи

Службата за стратешко планирање и развојни анализи во текот на 2023 година, во рамките на своите надлежности работеше на следните документи:

-Преглед на приходи и расходи од финансиското работење на АД МЕПСО во третиот квартал од 2023 година ;

-Преглед на остварените приходи од финансиското работење во третиот квартал од 2023 година;

-Преглед на трошоците на АД МЕПСО по аналитички конта во третиот квартал од 2023 година;

- Преглед на останатите трошоци од работењето со состојба на 30.09.2023 година;

- Изготвен е Финансиски извештај за работењето на АД МЕПСО Скопје за третиот квартал (јули-септември) од 2023 година и истиот е доставен на разгледување, усвојување и одобрување до Управниот и Надзорниот одбор на Друштвото;

-Изработена е Измената на Финансискиот план на АД МЕПСО за 2023 година, (од ноември 2023 година), поради потребата од обезбедување на дополнителни средства за балансниот капацитет. Истиот е доставен на разгледување и усвојување до Управниот и Надзорниот Одбор на Друштвото;

-Изготвен е Финансискиот план на АД МЕПСО за 2024 година, истиот е доставен на разгледување и усвојување до Управниот и Надзорниот Одбор на Друштвото;

-Изработени се податоци за планираните приходи и расходи по месеци и квартали за 2024 година, отплата на кредити, согласно Финансискиот план за 2024 година

-Направена е анализа на податоци за расположиви сопствени извори на финансиски средства за инвестиционите активности за 2024 година (ГИП за 2024 година) и Планот за останати потреби на набавки за 2024 година;

- Доставено е Барање на Регулаторната комисија за енергетика за одобрување на основниот приход за 2024, 2025 и 2026 година, регулиран максимален приход за 2024 година, регулирана просечна тарифа, за вршење на регулираната дејност пренос на електрична енергија и тарифи за пресметковни елементи за 2024 година;

- Разгледана е донесената предлог - Одлука на РКЕ, одобрување на основниот приход, регулираниот максимален приход и просечната тарифа за пренос за 2024 година;

- Направена е анализа на потребните финансиски средства за непречено и континуитрано работење на компанија во наредниот период, имајќи ја во предвид енергетската криза и расположивите средства за ликвидност.

-Доставени се податоци до Министерството за финансии на месечно ниво, односно извршено е пријавување и евидентирање на обврските кое се врши преку Електронскиот систем за пријавување и евиденција на обврски, (ЕСПЕО), кој го воспоставува, управува, и одржува Министерството за финансии, согласно со Законот за пријавување и евиденција на обврски кој е во примена од мај 2018 година;

-Доставени се податоци и појаснувања до ЕБРД, согласно нивните прашања, за начинот на пресметка и утврдувањето на регулираниот максимален приход, и просечната регулирана тарифа за пренос, согласно Правилникот за цени. Појаснети се елементите кои го сочинуваат определувањето на максимално одобрениот приход, основниот приход, оперативните трошоци, приносот на средства, трошоците за набавка на одобрените количини на електрична енергија за покривање на загубите во електрпреносната мрежа. Начинот на пресметка на пренесените трошоци, елементите кои ги сочинуваат истите, доставени се финансиски податоци за истите според одлуки од РКЕ и според остварените финансиски податоци по години, за период 2020-2023 и план за 2024 година.

- Доставени се податоци и образложенија за годишниот извештај на ТСО за регулираниот период на преносот на електрична енергија од страна на РКЕ, регулираниот модел, начинот на пресметка на одобрениот максимален приход, процентуалното учество на соодветните елементи во истиот, оперативните трошоци, инфлаторниот индекс, пренесените трошоци, трошоците за ЕНТСО е, приносот на средства, WACC, пондерирана просечна цена на капиталот, вредноста на регулираните средства, инвестиционите вложувања и сл.

Исто така службата зеде учество во извршувањето на редовниот годишен попис на компанијата, преку Комисијата за попис на основни средства, резервни делови, систем инвентар, амбалажа, автогуми и материјали во зградата на Дирекцијата и магацинот за канцелариски и компјутерски материјали во Дирекција;

4.10. Соработка со службата за внатрешна ревизија

Службеникот за усогласеност имаше соработка со Службата за внатрешна ревизија во 2023 година која работеше согласно Законската регулатива, а врз основа на:

- **Стратешки план** за извршување на внатрешна ревизија за период од 2023 до 2025 година бр.12-273 од 13.01.2023 год. доставен до Централната единица за хармонизација при Министерството за финансии на РСМ, и
- **Годишен план** за извршување на внатрешна ревизија за 2023 година бр.12-272 од 13.01.2023 год. доставен до Централната единица за хармонизација при Министерството за финансии на РСМ.

Согласно горе наведеното, Службата за внатрешна ревизија во 2023 година ги имаше следните ревизорски активности:

- Генерален преглед и детална анализа за евентуални настанати промени и ажурирање на Меѓународни стандарди за професионално извршување на внатрешна ревизија – MCP, согласно The Institute of Internal Auditor Global,
- Усогласување на внатрешната регулатива на Службата за внатрешна ревизија согласно со Нацрт извештајот и Конечниот извештај за извршена ревизија на финансиските извештаи и ревизија на усогласеност за 2021 година на Операторот на електро преносниот систем на Република Северна Македонија, Акционерско друштво за пренос на електрична енергија и управување со електроенергетскиот систем АД МЕПСО, издаден од страна на Државен завод за ревизија ДЗР.
- Изработка на Ревизорски извештај за извршени Службени патувања во странство во периодот од 01.01.2023 до 01.06.2023. Извештајот е изработен по барање на генералниот директор на АД МЕПСО. При изработката на Ревизорскиот извештај се опфатени службените патувања кои биле финансирани од страна на АД МЕПСО, како и проверка на службените патувања кои користеле проектно финансирање.
- Ревизија на „Искористеност на кредитни линии“, при што проценката за ниво на ризик на ревизијата е дека степенот на рзикик на средено ниво. Целта на ревизијата: „Анализа на моменталната состојба, финансиска анализа и влијание на финансиските перформанси во реализација на инвестиционите проекти на АД МЕПСО.“

- Започната е Ревизија на „Систем на контрола во процесот на работењето во трафостаниците“. Оваа ревизија поради обемот на работа се продолжува и во 2024-та година. Проценката за ниво на ризик на ревизијата е дека е на високо ниво. Целта на ревизијата: „Проверка на системот на контрола и процесот на работењето на трафостаниците, по зачестените кражби на опрема и материјали во самите трафостаници.“
- Со цел на следење на промените на стандардите во внатрешната ревизија, надополнување на знаењата и вештините, внатрешните ревизори при АД МЕПСО зедоа учество на повеќе обуки како во земјата така и во странство.

При вршењето на овие ревизии и активности, Службата за внатрешна ревизија имаше континуирана деловна соработка (комуникација) со стручните служби во АД МЕПСО. Потребно е да се напомене дека е потребно доекипрање на Службата за внатрешна ревизија како и подобрување на условите за работа на истата. Согласно на горе наведеното, може да се заклучи дека, Службата за внатрешна ревизија во периодот од 01.01.2023 до 31.12.2023 година работеше согласно Годишниот план за извршување на внатрешна ревизија за 2023 год. и Стретешкиот план на Службата за внатрешна ревизија за периодот од 2023 до 2025-та година.

Воедно треба да се напомене Извештајот од ДЗР за подготвеноста на енергетскиот систем да се справи со енергетската криза објавен во јуни 2023 година, каде главно се однесуваат на одредени состојби во делот на искористување на балансната енергија во период 2021 кои веќе се прикажани во извештајот за 2022 година.

Сепак во од аспект на пеиклучоци на ЕПС во Извештајот на ДЗР од 2023 година е потенцирано дека недостасуваат сублимирани водичи со точни и детални информации за начинот на приклучок на преносната мрежа и информативни податоци за можната финансиска и временска рамка за овие инвестиции. Ревизорот констатира дека поради овие состојби дел од заинтересираните инвеститори може да се доведат во финансиски ризик при реализација на инвестициите и откажување од истите.

4. Начин на следење на Програмата за усогласеност и мерки за идно постапување

Имајќи ја предвид сложената состојба предизвикана од интензивната енергетска криза која имаше силен импакт врз работењето на Компанијата, сите структури во АД МЕПСО во 2023 година се стремеа кон исполнување на обврската за обезбедување на технички и други услови за примена на Програмата за усогласеност и за запознавање на вработените со одредбите од Програмата.

Сите вработени во АД МЕПСО, на чело со раководството (иако имаше голем број на промени), во текот на 2023 година во своето работење покажаа посветеност кон почитувањето на правилата на однесување предвидени со Програмата за усогласеност. Ставањето на располагање на бараните податоци на Службеникот за усогласеност се одвиваше без проблеми. На секое барање за достава на податоци и информации се одговараше во назначениот рок, при што податоците се доставувани по електронски пат или непосредно со предавање на потребната документација.

4.1. Едукација и обука на вработените од страна на Службеникот за усогласеност

АД МЕПСО ги превзема сите потребни активности за запознавање на сите вработени со одредбите на Програмата за усогласеност и генерално најголем дел од вработени се веќе запознаени, со истата, како и со обврските кои од неа произлегуваат. Информацијата е пред се преку официјалната интернет страна на компанијата, како и преку огласните табли во објектите, но сепак е потребно дополнително информирање за активностите поврзани со транспарентноста во работењето.

Програмата за едукација која Службеникот за усогласеност ја подготви во соработка со Одделот за човечки ресурси е во завршна фаза на реализација. Целта на оваа програма е да ги запознае вработените со начините за примена на позитивните законски прописи, запознавање со политиките на компанијата, споделување на искуства во областа на транспарентноста, независноста, управувањето со ризици, интегритетот и професионалната етика, како и организирање на работилници за тимска работа и за реализација на Програмата за усогласеност.

Во зависност од секојдневната динамика на редовни обврски на вработените и од карактерот и спецификите на работните места, Службеникот за усогласеност се трудеше во секојдневните контакти со структурите на сите нивоа на Компанијата да ги презентира и појаснува одредбите на Програмата и да работи на нивно спроведување.

4.2. Комуникациски канали

Заради добивање на информации за спроведување на обврските кои произлегуваат од Програмата за усогласеност, функционира воспоставениот комуникациски канал помеѓу Службеникот за усогласеност и вработените во АД МЕПСО од една и корисниците на услугите од друга страна. Целта на оваа комуникација е да овозможи Службеникот за усогласеност да добива информации за настани поврзани со неетички и илегални активности (како конфликт на интереси, истекување на комерцијално осетливи информации, нееднаков третман на корисниците, неусогласеност со Програмата и слично), а во исто време заштита на интегритетот и идентитетот на личноста која ја доставува информацијата.

Во насока на спроведување на комуникацијата помеѓу засегнатите страни, на компанијата интернет страна е поставен посебен линк за Програмата за усогласеност, каде ќе може да се пристапи до сета потребна документација поврзана со спроведувањето на Програмата за усогласеност. <https://www.mepso.com.mk/index.php/mk/doma/usoglasenost/programa>

Освен информативниот карактер, на линкот има можност да се пристапи до Формулар на кој секој заинтересиран ќе може да достави информации кои го засегаат спроведувањето на Програмата, да прикачи скениран документ или фотографија, и сето тоа по негов избор анонимно. <https://www.mepso.com.mk/index.php/mk/doma/usoglasenost/nepravilnosti>

Согласно одредбите од глава 6 од Програмата за усогласеност, секој член на УО, НО или вработен во АД МЕПСО е должен, доколку дојде до сознанија или на било кој начин воочи ваков тип на однесување, истото да го пријави како коруптивно однесување. За таа цел, а согласно одредбите од Законот за заштита на укажувачи, Службеникот за усогласеност во 2024 година ќе аплицира за стекнување на безбедносен сертификат “строго доверливо” како услов за поседување и обработување на класифицирани информации и нивно соодветно процесирање до надлежните институции.

4.3. Оценки, наоди и препораки

Врз основа на претходно наведеното во Извештајот, генерална оценка е дека Програмата за усогласеност во најголем дел се спроведува и почитува од страна на сите нивоа на вработени и хиерархиска поставеност на АД МЕПСО.

Заради зголемениот интерес за приклучување на нови производни капацитети и можните ризици за нарушување на начелото на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем согласно своите надлежности и обврските кои произлегуваат од Програмата за усогласеност, во насока на следење на обезбедување на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, Службеникот за усогласеност редовно ја следеше работата на Службата за приклучоци.

Треба да се истакне високата свесност на вработените во Службата за приклучоци за важноста и значењето на транспарентноста, објективноста и недискриминаторски пристап во постапката за приклучување на преносна мрежа на потрошувачи и производители на електрична енергија. Постапката се води согласно Мрежни правила за пренос на електрична енергија (Службен Весник на РСМ бр.04/2022) и Законот за енергетика (“Сл. Весник на РМ” бр. 96/18, “Сл. Весник на РСМ” бр. 96/19 и “Сл. Весник на РСМ” бр. 236/22). Службата за приклучоци спроведува постапки врз основа на укажувања од соодветни надлежни институции дека постапката треба да се води по постојните мрежни правила се додека не се инкорпорираат одредбите од измените на Законот за енергетика (“Сл. Весник на РСМ” бр. 236/22),

Воедно Службата за приклучоци има изработено нацрт верзија на Мрежни правила согласно измените на Законот за енергетика (“Сл. Весник на РСМ” бр. 236/22), како и графички прикази за приклучување на ЕПС на АД МЕПСО и ги има доставено до УО на АД МЕПСО на 16.06.2023 година, додека на 24.11.2023 година има побарана информација за статусот на доставените до УО на 16.06.2023 година измени на мрежните правила за пренос на електрична енергија во делот приклучување на преносна мрежа согласно измените на Законот за енергетика со цел за нивно усвојување.

Согласно измените на Законот за енергетика (“Сл. Весник на РСМ” бр. 236/22) во кој е дефиниран документот прелиминарна согласност за приклучување на производителите на преносна мрежа со инсталиран капацитет над 10 MW, во насока на спроведување на постапката за приклучување на производителите на преносна мрежа притоа почитувајќи ги измените на Законот за енергетика, Службата за приклучување почна со издавање на прелиминарна согласност за приклучување на производители на преносна мрежа кој документ е потребен на производителите да започнат со постапка за добивање на овластување за изградба согласно измените на Законот за енергетика (“Сл. Весник на РСМ” бр. 236/22).

За надминување на ваквата состојба, покрај веќе дадените препораки и сугестии кои се дадени во изминатиот период се предлагаат и следниве:

- Да се разгледаат доставените измени на Мрежните правила во делот за приклучување на преносна мрежа од страна на УО на АД МЕПСО и да се проследат во понатамошно постапување,
- Да се следи динамиката заради зголемениот интерес за приклучување на нови производни капацитети и можните ризици за нарушување на начелото на транспарентност, објективност и недискриминаторски пристап кон сите корисници на електропреносниот систем, така што се препорачува доследно почитување на Одлуката на УО на АД МЕПСО од 22.12.2023 година која се однесува на доставување на редовен месечен извештај со информации за секој предмет посебно и табеларен приказ за сите приклучоци,
- Да се зајакнат техничките и кадровските капацитетите на Службата за приклучоци преку набавка на соодветна техничка опрема, возило и слично, како и со спроведување на обуки и едукации, заради зголемување на ефикасноста, со можност за кадровско доекипирање и засилување на Службата за приклучоци, што делумно се подобри во 2023 година,
- Да се координираат активностите меѓу Службата за приклучоци и Секторот за финансиски работи во врска со наплатените средства од фиксниот дел од надоместокот за изградба на нов или надградба на постојан приклучок и банкарските гаранции односно депонираните средства за обезбедување сигурност за спроведување на Договорот за приклучување на преносна мрежа од страна на инвеститорите, пред се заради поголема транспарентност и намена на средствата пожелно е да бидат уплаќани на посебна под-сметка во функција на зголемена ефикасност и ефективност во процесот на управување со приходот кој се остварува од фиксниот дел од надоместокот за изградба на нов приклучок или надградба на постојниот приклучок. Оваа препорака пред се има за цел да го олесни управувањето со средствата, како и нивно наменско користење во насока на зајакнување на техничките капацитети на Службата и на останати вклучени страни од АД МЕПСО во реализација на постапката за

приклучување, како и со цел навремена исплата и враќање на уплати кон инвеститори, поради точно утврдени рокови за исплата за да нема пенали и други финансиски импликации врз АД МЕПСО.

- Во постапката на комуникација со потенцијалните баратели за приклучување на електропреносна мрежа, строго да се внимава на почитување на одредбите од Мрежните правила на АД МЕПСО, со почитување на принципот “прв влезен-прв услужен” и строго избегнување на сите облици на дискриминација и нетранспарентност.

Во функција на зголемено јавно и транспарентно работење во делот на спроведување на постапките за приклучување на ЕПС на АД МЕПСО, дополнително се предлага од страна на Службата за приклучоци во соработка со Службеникот за усогласеност и вклученост на лицето задолжено за постапување за информации од јавен карактер по измените на Мрежните правила да се изработат: *„Насоки со прикази за видови, начини, процедури за приклучок на ЕПС на АД МЕПСО,,*

Бидејќи пазарот на електрична енергија сеуште не е стабилизирани во контекст на енергетската криза, Службеникот активно ги следеше состојбите и даваше свои забелешки во 2023 година, а ги повтори и дел од препораките од претходната година и тоа:

- Во комуникација со надлежните органи, постојано да се вршат интервенции кај јавните институции за редовно подмирување на обврските за плаќање на сметките за електрична енергија кај снабдувачите, како би се овозможило истите да ги подмируваат своите обврски кон АД МЕПСО.
- Да се воведат засилен мониторинг во работењето на Службите на АД МЕПСО, во процесот на регулирање на финансиските и правните обврски на Балансно одговорните страни, како би се избегнал секој можен ризик од субјективност во одлучувањето на вработените во надлежните компаниски служби.

Во доменот на секојдневното административно работење, одредени забелешки и сугестии беа давани од страна на Службеникот за усогласеност, со цел подобрување на ефикасноста во работењето. Потенцирано беше да се внимава во подготовка на точките на Дневен ред на седниците на Управниот Одбор да се избегне менување и додавање на одредени точки на самата седница, како и навремено доставување на материјалите, како би можеле членовите на УО да бидат благовремено информирани. Воедно многу честото менување на плановите за јавни набавки по предлог на службите и подружниците остава впечаток на несоодветно и квалитетно планирање што од друга страна асоцира на одредени можни влијанија во делот на приоритизација на потребите за набавка на оделни стоки и услуги за потребите на АД МЕПСО.

Како и претходните години се повторуват препораките и во процесот на следење на конечното завршување на unbundling-от, т.е. организациско, материјално и финансиско раздвојување на компаниите од енергетскиот систем како дел од поранешното вертикално организирано Електростопанство, останува уште обврската за физичка поделба на дел од објектите, пред се трафостаници кои се сеуште во заедничко владеење. Во таа насока, Службеникот за усогласеност му препорача на УО да се иницира забрзување на овој процес, со избегнување на поделба на принципот на идеални половици. Потребно е секој објект поединечно да се анализира и согласно фактичката состојба и функционалност, да се предложи модел за секој објект посебно.

Една од поважните препораки која се базира на усвоениот План за спречување на корупцијата е да се изработи документ: *„Проценка на ризици од појава на корупција на работните места,,* преку анализа на ситуациите кои може да доведат до потенцијален судир на интереси и корупција при вршење на службените обврски, овластувања, работните задачи и слично со цел за преземање на мерки за субивање на потенцијалните можности за злоупотреба и коруптивни дејствија.

5. Заклучоци за Извештајот за 2023 година

Ценејќи ги пред се напорите на менаџментот, како на УО така и на НО, вклучително стручните служби и сите вработени во АД МЕПСО, гледано во целина како во изминатите така и во 2023 година може да се каже дека во исклучително тешка состојба сепак успешно се спроведуваа редовните обврски на АД МЕПСО. Односно може да се констатира дека и во такви сложени услови, АД МЕПСО успешно ги спроведуваше своите активности што обезбеди стабилен и сигурен електропреносен систем. Доследното применување на одредбите од Програмата потврдуваат дека АД МЕПСО се стреми кон недискриминаторски и транспарентен начин на работа. Сумирајќи ги ефектите од работењето во изминатата година, може да се каже искаже одредено задоволство од динамиката на имплементација на обврските кои произлегуваат од Програмата, имајќи ги во предвид условите наметнати од енергетската криза кои го диктираа работењето на Друштвото во 2023 година. Сите воочени забелешки се вградени во унапредување на работата и функционирањето на Службеникот за усогласеност.

5.1. Спроведување на мерките со кои се спречува дискриминација и нетранспарентност

Во делот на спроведување на мерките со кои се спречува дискриминација и нетранспарентност може да се каже дека сите вработени, како и раководните структури на АД МЕПСО со своето однесување и работење покажаа дека се посветени на спроведување на сите мерки кои спречуваат дискриминаторско и нетранспарентно однесување, пропишани со Програмата за усогласеност. Во принцип се реагира на сите забелешки од корисниците согласно пропишаните процедури. Сите информации битни за корисниците на електропреносниот систем редовно и навремено се објавуваат на интернет страната на компанијата. Се превземаат мерки за подобрување на организацијата со што се подобрува координацијата на активностите и се подига нивото на квалитетот на услугите кои се даваат на корисниците.

5.2. Почитување на правилата за однесување од страна на вработените

Општа констатација е дека одредбите од Програмата за усогласеност генерално се спроведуваат од страна на вработените во АД МЕПСО при вршењето на редовните активности. Обврската за транспарентност во работењето, како и обврската за чување на комерцијално доверливи податоци се спроведуваат, нема докази и не се забележани прекршувања на тие обврски. Во насока на зголемување на довербата и професионалноста од страна на вработените е потребно задолженијата и обврските кон вработените да се делегираат во писмена форма (емаил, решенија во хартија и сл.) во согласност со постигнатите стандарди за управување и квалитет кој ги има стекнато АД МЕПСО, а никако во усна форма и единствено да се однесуваат на активности и дејствија пропишани во позитивната законска регулатива. Воедно за да нема сомнеж во работата на стручни лица, а со цел за целосно почитување на правилата за однесување од страна на вработените стручни лица да дадат лична Изјава заверена на нотар дека за потребите на постојни и потенцијални корисници на ЕПС на АД МЕПСО немаат право директно или индиректно да даваат информации и податоци или евентуално да учествуваат во подготовка на анализи, студии, проекти и слични документи.

5.3. Начин на следење на Програмата и известување

Во делот на начинот на следење на програмата и известувањата може да се каже дека операторот на електропреносниот систем на организиран и законски утврден начин го следи спроведувањето на Програмата за усогласеност. Со актот за систематизација дефинирана е функцијата на Службеникот за усогласеност. Неговите надлежности се специфицирани во Правилникот за работењето како и во Договорот за обезбедување на услуги од Службеникот за усогласеност. Службеникот за усогласеност во рамките на своите овластувања и обврски редовно го следи работењето на Управниот и Надзорниот одбор на Друштвото активно учествувајќи во носењето на сите поважни одлуки со свои забелешки и сугестии, при што соработката со структурите на Друштвото ги оценува на задоволително ниво.

5.4. Клучни заклучоци и препораки

Врз основа на податоците и наодите од Извештајот во повеќе точки се извлечени соодветни заклучоци, а како *клучни заклучоци* кои може да се издвојат се следниве:

- (1) Генерално вработените, како и раководните структури на АД МЕПСО со своето однесување и работење искажуваат интерес за спроведување на мерки и активности кои спречуваат дискриминаторско и нетранспарентно однесување, пропишани со Програмата за усогласеност,
- (2) Сите информации битни за корисниците на електропреносниот систем редовно и навремено се објавуваат на интернет страната на АД МЕПСО,
- (3) Зголемена е видливоста на Службеникот за усогласеност во АД МЕПСО кој на организиран и законски утврден начин го следи спроведувањето на Програмата за усогласеност, и
- (4) Квалитативно се постапува по поднесените барања во согласност со Законот за пристап до информации од јавен карактер и се објавува листа на информации класифицирани во оваа категорија.

Во повеќе точки/делови во Извештајот се дадени соодветни препораки, но како клучни препораки базирани на податоците и наодите од Извештајот може да се издвојат следниве:

- (1) Во согласност со усвоениот *План за спречување на корупцијата* да се се изработи сеопфатен документ: „Проценка на ризици од појава на корупција на работните места“, кој бара методолошки пристап на изработка согласно стандарди или како прва фаза од страна на Внатрешната ревизија да се изврши: *Евидентирање на работни места кои можат да бидат подложни на корупција*, како основа за изработка на Проценката, преку анализа на ситуациите кои може да доведат до потенцијален судир на интереси и корупција при вршење на службените обврски, овластувања, работните задачи и слично со цел за преземање на мерки за сузбивање на потенцијалните можности за злоупотреба и коруптивни дејствија,
- (2) Следење на динамиката за реализација на проектите, особено на капиталните инвестиции на месечно/тримесечно ниво од страна на УО на АД МЕПСО, преку доставување на минимум месечни информации и тримесечни извештаи за напредокот на реализација од страна на проект менаџерите,
- (3) Да се потпише *Изјава* заверена на нотар од стручни лица, дека за потребите на постојни и потенцијални корисници на ЕПС на АД МЕПСО немаат право директно или индиректно да даваат информации и податоци или евентуално да учествуваат во подготовка на анализи, студии, проекти и слични документи,
- (4) Подигање на свесноста кај вработените за значењето и важноста на транспарентноста и јавноста во работењето, преку обуки, работилници, анализи и истражувања и слични активности, и
- (5) Од страна на службата за приклучоци во соработка со Службеникот за усогласеност и вклученост на лицето задолжено за постапување за информации од јавен карактер, по измените на Мрежните правила да се изработат: „Насоки со прикази за видови, начини, процедури за приклучок на ЕПС на АД МЕПСО,,“

Овие клучни заклучоци и препораки кои се дадени во извештајот се само еден дел од активностите кои треба да се спроведат во 2024 година, а кои ќе бидат во функција на поголема транспарентност и ефикасност во работењето на АД МЕПСО.

Во Скопје,
23.02.2024 година

Службеник за усогласеност на АД МЕПСО,

Д-р Саша Максимовски

